

Προπτυχιακή Εργασία

Φουντάς Γεώργιος

Φορείς Συνταγματικών δικαιωμάτων

A) ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥΣ

Στη σύγχρονη εποχή παρατηρούμε αρκετές ευνομούμενες πολιτείες οι οποίες όχι μόνο παρουσιάζονται δημοκρατικές, αλλά επιβάλλεται από την ιστορική και πολιτειακή τους πορεία να λειτουργούν δημοκρατικά. Κατά τον Αριστοτέλη η εννοιολογική προσέγγιση της λέξεως δημοκρατία είναι αυτή η κατάσταση κατά την οποία 'ο Δήμος εστί ο κρατών'. Στα δημοκρατικά πολιτεύματα ο λαός αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο. Επιβεβαίωση της ανωτέρας θέσεως αποτελεί η ύπαρξη των δικαιωμάτων υπέρ του πολίτη και υπέρ του λαού γενικότερα. Τα δικαιώματα αυτά όταν παρέχονται από το Σύνταγμα του κράτους καλούνται Συνταγματικά και συνεπώς το επίπεδο προστασίας τους είναι το ανώτερο δυνατό.

Ως Συνταγματικά Δικαιώματα εννοούμε τα παρεχόμενα στα άτομα και ως μέλη του κοινωνικού συνόλου θεμελιώδη, πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα τα οποία αποτελούν τις, κατά την αντίληψη του συντακτικού νομοθέτη, βασικές εξειδικεύσεις της ανθρωπίνης αξίας και των οποίων το αμυντικό περιεχόμενο στρέφεται κατά της κρατικής και κάθε άλλης εξουσίας, το προστατευτικό περιεχόμενο στρέφεται μόνον προς το κράτος αξιώνοντας την παροχή βοήθειας για την απόκρουση κάθε απειλής, το δε εξασφαλιστικό, εφόσον αναγνωρίζεται, στρέφεται επίσης προς το κράτος αξιώνοντας την παροχή των απαραίτητων μέσων για την άσκηση του δικαιώματος.

Είναι επίσης αναγκαίο να κατανοήσουμε ότι τα Συνταγματικά Δικαιώματα δεν αποτελούν απλώς κατευθυντήριες οδηγίες ή προτάσεις του συντακτικού προς τον κοινόν νομοθέτη, αλλά αποτελούν 'υποκειμενικά δίκαια' πλήρη δικαιώματα του ατόμου δηλαδή και συνάμα αγώγιμες και εξαναγκαστές έννομες αξιώσεις.

Ωστόσο, σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, αν και ο επιθετικός προσδιορισμός που συνοδεύει τα Συνταγματικά Δικαιώματα είναι ως επί το πλείστον η λέξη ατομικά, αυτά δεν αναφέρονται μόνο στα άτομα αλλά και σε ομάδες ή ενώσεις που μπορούν να σχηματίσουν πολλά άτομα μαζί. Ορθό είναι επίσης να αναζητήσουμε κανείς τις διάφορες κατηγορίες ατόμων που εμφανίζονται στο κοινωνικό σύνολο βάσει φυσικά των Συνταγματικών Δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται σε κάθε περίπτωση. Τα Συνταγματικά Δικαιώματα δηλαδή όχι μόνο δεν είναι αυθύπαρκτα στο κράτος δικαίου, αλλά δεν μπορούν να νοηθούν χωρίς την ύπαρξη των φορέων τους. Τοιούτοτρόπως ως φορείς δικαιωμάτων ορίζουμε τις νομικές οντότητες, ατόμων ή ενώσεων ατόμων, οι οποίες προβάλλουν αγώγιμες και εξαναγκαστές έννομες αξιώσεις έναντι του συντακτικού νομοθέτη αλλά και του κράτους δικαίου γενικότερα, βάσει φυσικά των πρότερων ρυθμίσεων του νομοθέτη.

Συγκεκριμένα για τα ελληνικά συνταγματικά δικαιώματα που εντοπίζονται στα άρθρα 4-25 του ισχύοντος Συντάγματος, και όχι μόνο, μπορούμε να διακρίνουμε δύο μεγάλες κατηγορίες φορέων τους οι οποίες και αυτές με τη σειρά τους χωρίζονται σε άλλες μικρότερες. Οι δύο μεγάλες αυτές κατηγορίες είναι τα φυσικά πρόσωπα και τα νομικά πρόσωπα. Και αν είναι αυτονόητο να συνταγματικά δικαιώματα να αναγνωρίζονται στα φυσικά πρόσωπα, δεν είναι εξίσου αυτονόητο να αναγνωρίζονται στα νομικά πρόσωπα. Και αυτό γιατί δεν υπάρχει καμία ρητή πρόβλεψη στο Ελληνικό Σύνταγμα, εν αντιθέσει με άλλα ευρωπαϊκά συντάγματα, που να αναγνωρίζει τα δικαιώματα στα νομικά πρόσωπα, αλλά αυτά τους έχουν αναγνωριστεί κυρίως νομολογικά. Αυτές μπορεί να είναι οι δύο μεγάλες κατηγορίες φορέων δικαιωμάτων, αλλά δεν είναι οι μόνες καθώς υπάρχουν και οι υποκατηγορίες τους. Τα φυσικά πρόσωπα διακρίνονται περαιτέρω σε 3 υποκατηγορίες, σύμφωνα πάντα με τα παρεχόμενα από το Ελληνικό Σύνταγμα δικαιώματα. Χωρίζονται επομένως στους Έλληνες πολίτες, στους αλλοδαπούς και βάσει των τελευταίων εξελίξεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο στους κοινοτικούς πολίτες, οι οποίοι σε αρκετές περιπτώσεις εξομοιώνονται με τους Έλληνες. Υπάρχουν δικαιώματα που αναγνωρίζονται σε όλες τις κατηγορίες πολιτών και υπάρχουν δικαιώματα τα οποία δεν νοούνται για όλες τους πολίτες. Ακολουθώντας το παράδειγμα των φυσικών προσώπων δημιουργούνται υποκατηγορίες και στα νομικά πρόσωπα. Πιο συγκεκριμένα τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου γίνεται δεκτό ότι αναγνωρίζονται ως φορείς δικαιωμάτων στις περισσότερες περιπτώσεις ακόμη και σε περίπτωση αμφιβολίας. Από την άλλη, εντοπίζουμε την υποκατηγορία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που εξαιτίας της φύσης τους δημιουργούν αρκετές αντιθέσεις και αντικρουόμενες απόψεις στους νομικούς κύκλους. Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε σχετικώς με τις κατηγορίες των φορέων ότι αναλόγως της διαφορετικής ιδιοσύστασης τους, τους αναγνωρίζονται τα αντίστοιχα δικαιώματα από την κρατική εξουσία.

B) ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥΣ

Αρχίζοντας την ουσιαστική σύνδεση των ατομικών δικαιωμάτων με τους φορείς τους, θα πρέπει να εισάγουμε το ελάχιστο των απαιτήσεων που απαιτούνται προκειμένου να χαρακτηριστεί μία νομική οντότητα ως φορέας. Όσον αφορά λοιπόν τα φυσικά πρόσωπα αρχικά ως υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αναγνωρίζεται κάθε άνθρωπος. Η ικανότητα αυτή συνυφίνεται με την ανθρωπινή φύση και προκύπτει απευθείας από το Σύνταγμα. Από τη γέννηση επομένως του ατόμου ως το θάνατό του είναι υποκείμενο υποχρεώσεων και φορέας των παρεχόμενων από το Σύνταγμα θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μπορεί κατά περίπτωση να ορίζονται κάποια καλύτερα όρια ηλικίας προκειμένου κάποιο άτομο να απολαύσει κάποια ατομικά δικαιώματα, και δη τα πολιτικά, ωστόσο κατά κανόνα θα πρέπει να συμπλεύσουμε με την άποψη ότι η ικανότητα ατομικού δικαιώματος αρχίζει το αργότερο με την γέννηση και δεν παύει πριν το θάνατο του προσώπου. Θα πρέπει σ' αυτό το σημείο να κάνουμε μία αναφορά και στις οριοθετήσεις που θέτει το Σύνταγμα προκειμένου να διασφαλιστούν εφ' όρου ζωής του ατόμου τα συνταγματικά του δικαιώματα. Απαγορεύεται λοιπόν η γενική στέρηση όλων των δικαιωμάτων του ατόμου. Η αποστέρηση ενός δικαιώματος επιτρέπεται μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις. Επίσης το Σύνταγμα απαγορεύει κατά κανόνα και την καθολική ή μόνιμη ή έστω

προσωρινή αποστέρηση ακόμη και ενός δικαιώματος. Ωστόσο αυτός είναι ο κανών και κάθε κανών επιδέχεται εξαιρέσεις που θα τις αναλύσουμε στην πορεία.

Συνταγματικά Δικαιώματα Ανηλίκων

Όπως ήδη προαναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο η ικανότητα δικαίου αρχίζει το αργότερο με τη γέννηση και παύει με το θάνατο του ατόμου. Όμως πρέπει να εξετάσουμε τι συμβαίνει με τα δικαιώματα των ανηλίκων δηλαδή με τα δικαιώματα των ατόμων από τη γέννησή τους ως την ενηλικίωσή τους. Αρχικώς θα πρέπει να αναφερθούμε στη συνταγματική διάταξη του αρθ. 21 παρ. 1 Συντ. η οποία προστατεύει την ανήλικη νεότητα. Βλέπουμε δηλαδή ότι και μέσα στο κείμενο του Συντάγματος υπάρχουν ειδικές διατάξεις για τους ανήλικους. Επίσης θα πρέπει να δεχτούμε ότι σε αντίθεση με τον Αστικό Κώδικα η συνταγματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν προϋποθέτει αναγκαστικά την ενηλικιότητα των φορέων τους. Αλλά συμβαίνει ο νομοθέτης συντακτικός και κοινός να επιθυμούν συμπλήρωση κάποιου κατώτατου ορίου ηλικίας για την αυτοπρόσωπη άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων.

Το ζήτημα λοιπόν των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ανηλίκων στρέφεται γύρω από τον άξονα της ικανότητας αλλοδαπών των δικαιωμάτων αυτών. Οι ανήλικοι είναι πάντοτε φορείς των δικαιωμάτων αλλά δεν έχουν πάντοτε την ικανότητα αυτοπρόσωπης ασκήσεώς τους. Ορισμένα δικαιώματα όπως το απόρρητο των επιστολών και της επικοινωνίας, το άσυλο της κατοικίας και η ελευθερία κίνησης προϋποθέτουν για να ασκηθούν στοιχειώδη ωριμότητα ανεξάρτητη από την ενηλικίωση. Για αυτό και η άσκησή τους δικαιολογεί την επιβολή πρόσθετων περιορισμών, διότι απαιτείται συνείδηση πρακτομένων. Αλλά δεν απαιτείται συνείδηση πρακτομένων ούτε ωριμότητα για την απόλαυση κοινωνικών δικαιωμάτων των οποίων το περιεχόμενο αναλύεται σε χορήγηση παροχών. Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα ισχύουν και για τους ανήλικους ιδίως μετά από μία ηλικία ωριμότητας. Αλλά θα πρέπει να προσθέσουμε επίσης ότι οι ανήλικοι, τα παιδιά και οι έφηβοι, συμβαίνει να είναι και υποκείμενα πρόσθετων δικαιωμάτων, ιδίως κοινωνικών, επειδή ακριβώς έχουν ανάγκη προστασίας ειδικής περισσότερο από τους ενήλικες.

Γ) ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΥΡΩΜΕΝΑ ΥΠΕΡ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ.

Πανανθρώπινα Συνταγματικά Δικαιώματα

Υπάρχουν κατ'αρχήν ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονται συνολικά σε όλες τις κατηγορίες φυσικών προσώπων που προεντοπίσαμε. Εξάλλου ο όρος 'δικαιώματα του ανθρώπου' που χρησιμοποιείται δύο φορές στα άρθρα 25 παρ. 1 Συντ. και 28 παρ.3 υπονοεί σαφώς ότι φορέας των δικαιωμάτων αυτών είναι ο άνθρωπος. Ο λόγος γίνεται για τα πανανθρώπινα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στο Ελληνικό Σύνταγμα και για τους Έλληνες πολίτες αλλά και για τους κάθε λογής αλλοδαπούς,κοινοτικούς ή μη. Ένα τέτοιο πανανθρώπινο δικαίωμα αποτελεί η προστασία της αξίας του ανθρώπου όπως αυτή εννοείται στο αρθρ. 2 παρ. 1 του ισχύοντος Συντάγματος. Την αυτή ιδέα ενισχύει η παρ. 2 του ίδιου άρθρου που κάνει λόγο για προσαρμογή της χώρας μας με τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου όσον αφορά φυσικά την προστασία της ανθρωπίνης αξίας. Στη συνέχεια στο άρθρο 5 Συντάγματος εντοπίζουμε το ανθρωπινό δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας των ατόμων. Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας συνδέεται στενά με τη συμμετοχή σε διάφορες εκφάνσεις της ζωής της χώρας από τις οποίες όμως μόνον η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας θεωρείται ανθρωπινό δικαίωμα δηλαδή αναγνωρίζει ως φορείς του όλα τα φυσικά πρόσωπα, Έλληνες-κοινοτικούς-αλλοδαπούς. Η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου εμβαθύνει στο δικαίωμα της απόλυτου προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τονίζοντας και πάλι την πανανθρώπινη διάσταση του δικαιώματος αφού εγγράφως μέσα στο συνταγματικό κείμενο γίνεται λόγος περί μη διακρίσεως των φορέων. Στο ίδιο κλίμα κινείται και η τρίτη παράγραφος του άρθρου 5 Συντ. που ορίζει ότι κανείς δεν καταδικάζεται ούτε συλλαμβάνεται αυθαίρετα παρά μόνον όπως ορίζει ο νόμος. Πολύ σημαντική σ' αυτό το σημείο είναι η ρύθμιση της παραγράφου 5 του άρθρου 5 Συντ. περί της προστασίας της υγείας των ατόμων. Φορείς του συγκεκριμένου δικαιώματος είναι όλοι οι άνθρωποι που κατοικούν μέσα στα όρια της Ελληνικής Επικράτειας. Αναφέροντας προστασία της υγείας από το κράτος εννοούμε ότι όλοι οι εντός της περιφέρειας ευρισκόμενοι δύνανται να αξιώνουν από το κράτος να τους προστατεύει από τις αυθαίρετες παρεμβάσεις κατά της υγείας τους όχι μόνον από το ίδιο αλλά και από τρίτους. Οι εξελίξεις στη βιοτεχνολογία υπαγόρευαν στο συντακτικό νομοθέτη να συμπεριλάβει ρύθμιση που αφορά και αυτή όλα τα φυσικά πρόσωπα ως φορείς προκειμένου να τα προστατεύσει από βιοιατρικές παρεμβάσεις.

Πληροφόρηση και Επικοινωνία

Άλλα δικαιώματα τα οποία αναγνωρίζονται σε όλα τα φυσικά πρόσωπα είναι τα σχετικά με την Κοινωνία της Πληροφορίας. Συγκεκριμένα στα άρθρα 5 Α, 9 Α και 19 γίνεται λόγος διαδοχικά για πρόσβαση στη πληροφορία, σύμφωνα με τις επιταγές του νομοθέτη φυσικά, προστασία από την αυθαίρετη και αχρησαστη συλλογή και επεξεργασία με ηλεκτρονικά μέσα των προσωπικών του δεδομένων και φυσικά της διαφύλαξης της ελεύθερης επικοινωνίας.

Σχετικώς με αυτά τα δικαιώματα εντοπίζουμε και ειδικές κατηγορίες φορέων που εμπίπτουν και αυτά με τη σειρά τους στη συνταγματική προβλεπόμενη προστασία. Αυτοί οι φορείς είναι πρώτον οι κρατούμενοι και δεύτερον οι στρατευμένοι οι οποίοι βρίσκονται σε ειδική κυριαρχική σχέση με το κράτος. Οι στρατευμένοι δεν επηρεάζονται καθόλου από τη σχέση εξουσίας του κράτους προς αυτούς παρά μόνον αν η επικοινωνία τους μπορεί να απειλήσει την εθνική ασφάλεια. Από την άλλη, οι κρατούμενοι απολαύουν το δικαίωμα της επικοινωνίας θεσμικά προσαρμοσμένο αλλά γίνεται παράλληλα αντιληπτό ότι για λόγους δημοσίας ασφάλειας και πρόληψης της σοβαρότερων εγκλημάτων είναι δυνατόν να δοθεί εισαγγελικά εντολή άρσεως του επικοινωνιακού τους απορρήτου. Τέλος αξίζει να αναφερθούμε ότι οι φορείς των δικαιωμάτων των άρθρων 9 Α και 19 προστατεύονται επιπλέον από τις ανεξάρτητες διοικητικές αρχές που έχουν συσταθεί για το συμφέρον του πολίτη. Συνάμα όλοι οι πολίτες δικαιούνται προστασίας από τη χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση των 9,9 Α και 19 Συντάγματος. Ωστόσο και σ' αυτή την περίπτωση εντοπίζουμε και εξαιρέσεις στη νομολογία, εξαιρέσεις όμως που λειτουργούν υπέρ της προστασίας του πολίτη.

Προστασία ιδιωτικής σφαίρας και ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων

Όλους τους φορείς παρουσιάζεται να ευνοεί και το άρθρο 9 του Συντάγματος το αναφερόμενο στην προστασία του οικιακού ασύλου. Όπως αναφέρεται ρητώς στο κείμενο δεν επιτρέπεται καμία έρευνα σε κατοικία πλην των περιπτώσεων που ο νόμος ορίζει και φυσικώς τηρουμένων των τιθεμένων δικαστικών και εισαγγελικών προϋποθέσεων πολιτών ακόμη και αν είναι ασαφές αν μία κατασκευή αποτελεί κατοικία ή όχι. Αυτή η ρύθμιση ισχύει προς προστασία όλων. Παρόλο που η κατοικία όπως μπορεί να νοηθεί αρχικώς ως έννοια υπολαμβάνεται ως αυτή της οικίας (domicile) των φυσικών προσώπων, ωστόσο μία πιο προσεκτική παρακολούθηση του εν λόγω ζητήματος καθώς και μία πιο διασταλτική ερμηνεία της συνταγματικής ρήτηρας μας οδηγεί στο αποτέλεσμα να νοήσουμε ως κατοικία προστατευόμενη από το Σύνταγμα και τον τόπο εργασίας, δηλαδή τις επιχειρήσεις, τα γραφεία και τα εργοστάσια. Στον τόπο εργασίας, εκτός από τον εργοδότη, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, προστατεύεται και ο εργαζόμενος από αυθαίρετες παρεμβάσεις κρατικές ή ακόμη και ιδιωτών.

Συναντώντας παρακάτω το άρθρο 21 του Συντάγματος κατανοούμε ότι πρόκειται για ένα σύνθετο άρθρο με πολλαπλές διασφαλιστικές ρυθμίσεις για ορισμένες κατηγορίες πολιτών. Ήδη από την πρώτη παράγραφο του άρθρου 21 ο συντακτικός νομοθέτης μας προειδοποιεί ότι η οικογένεια, ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό κρατική προστασία. Εν συνεχεία αναφέρει στη δεύτερη παράγραφο τις ειδικές ομάδες ατόμων που θα τύχουν ευνοϊκής φροντίδας και μεταχείρισης από το κράτος. Αυτοί είναι οι φορείς του διασφαλιστικού δικαιώματος της κρατικής πρόνοιας. Πρόκειται επομένως αυστηρώς για φυσικά πρόσωπα, καθώς και στις περισσότερες περιπτώσεις μόνο για Έλληνες πολίτες. Από τις παραγράφους 2,3,6 του άρθρου 21 Συντ. συνάγεται ότι οι Έλληνες πολίτες μόνοι απολαύουν της κρατικής προστασίας. Το κράτος δεν είναι υποχρεωμένο να βοηθά όποιον αλλοδαπό βρίσκεται εντός των ορίων της Επικρατείας του. Αυτή η ερμηνεία δεν έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της ισότητας καθώς αυτή καθιερώνεται μόνον υπέρ των Ελλήνων πολιτών και όχι των αλλοδαπών. Επιπλέον τα περισσότερα δικαιώματα του εν λόγω άρθρου είναι διεκδικητικά-εξασφαλιστικά, εμπεριέχουν αξιώσεις από το κράτος και μια γενική για όλους καθιέρωση αυτών θα αποτελούσε δυσβάχταχο φορτίο για τον ήδη βεβαρημένο κρατικό προϋπολογισμό.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η παράγραφος 4 του άρθρου 21 που αναφέρει ως ειδική φροντίδα από το κράτος την απόκτηση κατοικίας για αυτούς που δεν έχουν ή στεγάζονται ανεπαρκώς. Φορείς λοιπόν του διεκδικητικού δικαιώματος της κατοικίας είναι μόνον οι Έλληνες πολίτες και πάλιν απ' αυτούς μόνον όσοι στερούνται πλήρως κατοικίας ή στεγάζονται ανεπαρκώς αναλόγως των αναγκών τους, αν και η πιο πρόσφατη απόφαση του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας φρόντισε ώστε η διανομή των διαμερισμάτων του Ολυμπιακού χωριού Θρακομακεδόνων να γίνει και σε μία μικρή μερίδα αλλοδαπών που ζουν και εργάζονται νομίμως στη χώρα μας.

Τέλος στις παραγράφους 3 και 6 του άρθρου 21 γίνεται λόγος για την προστασία αλλά και την ευνοϊκή φροντίδα και μέριμνα του κράτους προς κάποιες ιδιαίτερα ευπαθείς ομάδες, όπως οι νέοι, οι άποροι και οι ανάπηροι. Ειδικώς η τελευταία ομάδα, οι ανάπηροι από το Σύνταγμα θεμελιώνουν σημαντικά δικαιώματα για τη διευκόλυνση για την ένταξη στην κοινωνική, επαγγελματική, οικονομική και πολιτική της χώρας. Φορείς φυσικά είναι μόνο αυτές οι συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών και εξυπακούεται ότι το Ελληνικό Κράτος οφείλει να βοηθά πρώτα τους Έλληνες πολίτες και ύστερα όλους τους υπολοίπους.

Δικαιώματα της πνευματικής υποστάσεως και Τύπου

Στο άρθρο 13 Συντάγματος αναλύεται η έννοια της ελευθερίας της θρησκευτικής συνειδήσεως καθώς και όλων των δικαιωμάτων που πηγάζουν από αυτή. Λόγω της πανανθρώπινης φύσης του δικαιώματος κατανοούμε ότι φορείς του είναι όλοι οι ευρισκόμενοι εντός της Ελληνικής Επικρατείας. Συνεπώς Έλληνες, κοινοτικοί και πάσης φύσεως αλλοδαποί δικαιούνται να απολαμβάνουν την θρησκευτική ελευθερία. Εξαιρεση σ' αυτό το σημείο αποτελεί η συνταγματική πρόβλεψη της προστασίας της κάθε γνωστής θρησκείας. Επομένως οι λειτουργοί θρησκείας ή αιρέσεως που δεν έχει φανερά δογματά δεν απολαμβάνουν το δικαίωμα του άρθρου 13 Συντ. μέσα στην Ελληνική Επικράτεια. Αντίθετα όλοι οι υπόλοιποι είναι 'θρησκευτικώς ελεύθεροι' παρά' όλη τη ρητή αναγνώριση της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού ως επικρατούσας θρησκείας στο Σύνταγμα της Ελλάδος.

Στον ίδιο τομέα, των πνευματικών δικαιωμάτων, κινείται και το άρθρο 14 Συντάγματος αναφερόμενο στην ελευθερία εκφράσεως είτε προφορικά ή εγγράφως δια του τύπου πάσης φύσεως απόψεων και στοχασμών. Ενώ παλιότερα στο Σύνταγμα του 1952 δεχόταν ως μοναδικούς δικαιούχους του δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου τους Έλληνες πολίτες, σήμερα η ανάγκη συμμόρφωσης προς την κοινοτική νομοθεσία και τις ευρωπαϊκές επιταγές δεν ορίζει κάτι τέτοιο και επομένως νοείται ότι επιτρέπεται η έκφραση διά του τύπου και στους κοινοτικούς πολίτες. Η ιδιοκτησία ραδιοηλεκτρονικών σταθμών είναι ελεύθερη προς τους Έλληνες και τους κοινοτικούς πολίτες αλλά μπορούν να τίθενται περιορισμοί ως προς την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος όπως επιβάλλει η παρ. 8 του 14 Συντ. Τέλος ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς των σταθμών ο συντακτικός νομοθέτης αφήνει τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και των μέσων χρηματοδοτήσεως στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοηλεκτρονικής του άρθρου 14 Συντάγματος έχει προκαλέσει δυσφορία στους οικονομικούς κύκλους της χώρας μας σχετικά με την παράλληλη ιδιότητα του βασικού μετόχου επιχειρήσεως μέσω μαζικής ενημέρωσης και του ιδιοκτήτη επιχειρήσεως που αναλαμβάνει έναντι του Δημοσίου την εκτέλεση έργων ή προμηθειών. Όμως πρόσφατη απόφαση του ΣΤΕ έκρινε ότι η παρ. 9 αρθρ. 14 Συντ. καθώς και ο νόμος 3021/02 ίσως να παραβιάζουν την κοινοτική νομοθεσία, αφού περιορίζει το δικαίωμα των φορέων να επιτελούν και επιχειρηματική δραστηριότητα και να είναι ιδιοκτήτες ραδιοηλεκτρονικών σταθμών, και επειδή κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται πούθενά στην κοινοτική νομοθεσία, θα συνεδριάσει η Ολομέλεια του ΣΤΕ για να παραπέμψει ή όχι την υπόθεση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Ειδική παράμετρος του άρθρου 14 αποτελεί η 5η παράγραφός του, που ορίζει τα σχετικά με το δικαίωμα απάντησης σε ανακριβή δημοσιεύματα καθώς και την αξίωση επανόρθωσης ανακριβειών. Είναι απολύτως αντιληπτό ήδη από την πρώτη λέξη του άρθρου 14 Συντάγματος ότι φορέας είναι κάθε φυσικό πρόσωπο αλλά και τα νομικά πρόσωπα. Μάλιστα στο πεδίο του τύπου τα νομικά πρόσωπα αποτελούν τον κανόνα καθώς είναι οι κατεξοχήν δικαιούχοι και εφαρμοστές της ελευθερίας της εκφράσεως.

Συναφές με το άρθρο 14 είναι και το άρθρο 15 Συντάγματος. Συγκεκριμένα δεν είναι ένα άρθρο που καθιερώνει τόσο κάποιο δικαίωμα, αλλά είναι ένα άρθρο που θέτει τα εχέγγυα της σωστής εφαρμογής ορισμένων δικαιωμάτων των πολιτών, ούτως ώστε η άσκηση τους να μην γίνεται σε βάρος κάποιων τρίτων.

Φορείς του δικαιώματος, αν μπορούμε να το ονομάσουμε έτσι, είναι πάντες οι οποίοι είναι αναμειγμένοι ή σκοπεύουν να αναμειχθούν στη ραδιοφωνία, το κινηματογράφο, στη φωνογραφία και την τηλεόραση. Η άσκηση των καλλιτεχνικών ελευθεριών, αλλά και των ελευθεριών της έκφρασης και της γνώμης από μέρους των φορέων υπάγονται πλέον στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης δηλαδή.

Από τη στιγμή που η ραδιοφωνία και η τηλεόραση δεν είναι πια μόνο κρατικό προνόμιο ο έλεγχός τους πέρασε στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης που έγινε πια αρμόδιο να καθορίζει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να γίνει φορέας του δικαιώματος του ιδιοκτήτη του ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού. Ο συντακτικός νομοθέτης άφησε ελεύθερο τον κοινό νομοθέτη και ενδεικτικά θα αναφέρουμε ότι άδειες λειτουργίας ραδιοτηλεοπτικών σταθμών χορηγούνται σε επιχειρήσεις των ΟΤΑ, σε ΑΕ ελληνικών ιδιοκτησιακών συμφερόντων ή έστω σε ΑΕ που ελέγχονται από υπηκόους χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ίδιος νόμος ορίζει επίσης ότι το ανώτερο ποσοστό συμμετοχής ενός νομικού ή φυσικού προσώπου στην εταιρεία στην οποία χορηγείται άδεια λειτουργίας είναι το 25% καθώς και ότι μόνον σε μία τέτοια εταιρεία μπορεί να μετέχει .

Εν συνεχεία, στο άρθρο 16 παρ. 1 συναντάμε την ελευθερία της τέχνης η οποία αναγνωρίζεται ως φορείς της όλα τα φυσικά πρόσωπα καθώς ο καθένας που είναι σε θέση να δημιουργεί και να εκφράζεται καλλιτεχνικά μπορεί να το πράττει ακώλυτα. Επίσης μπορούν και νομικά πρόσωπα να είναι φορείς της ελευθερίας της τέχνης καθώς τους αναγνωρίζεται το δικαίωμα να είναι ιδιοκτήτες θεάτρων, εκδοτικών οίκων αλλά και εταιρειών παραγωγής δίσκων. Περίεργο δικαίωμα φορέα αναγνωρίζεται όχι μόνον σε αυτούς που εκφράζονται καλλιτεχνικά αλλά και σε αυτούς που θέλουν να απολαύσουν ανεμπόδιστα τα καλλιτεχνικά δημιουργήματα των άλλων .

Το άρθρο 16 παρ. 1 αναφέρει έπειτα ότι η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες και ότι το κράτος φροντίζει για την ανάπτυξη και την προαγωγή τους. Του εν λόγω δικαιώματος φορείς αναγνωρίζονται και πάλι όλα τα φυσικά πρόσωπα αλλά και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου . Τα φυσικά πρόσωπα φυσικά μπορούν να πραγματοποιούν την έρευνα είτε είναι εντός είτε είναι εκτός των πανεπιστημιακών χώρων. Όσον αφορά την παιδεία, το άρθρο 16 παρ. 2,3,4 παρουσιάζει ως φορείς του δικαιώματος αυτού κατ'αρχήν τους Έλληνες πολίτες δηλαδή αυτούς και τα παιδιά τους. Αλλά τα πράγματα δεν είναι ακριβώς όπως φαίνονται. Διότι αφενός οι Έλληνες πολίτες είναι φορείς του εξασφαλιστικού δικαιώματος της παιδείας αλλά και οι κοινοτικοί και οι αλλοδαποί έχουν δικαίωμα στην παιδεία και κανείς δεν μπορεί να τους εμποδίσει να την απολαύσουν. Ειδικώς για τους κοινοτικούς πολίτες ειδικές επιτροπές παιδείας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν γίνει τελευταίως αρμόδιες για να διασφαλίσουν το δικαίωμα της παιδείας για τους Ευρωπαίους πολίτες σε όποια χώρα-μέλος βρίσκονται.

Ειδικά για το δικαίωμα της παιδείας δεν υπάρχουν μόνον φορείς που το απολαμβάνουν αλλά και φορείς που το παρέχουν. Συγκεκριμένα το δικαίωμα ίδρυσης εκπαιδευτηρίων δεν είναι μόνον κρατικό αλλά αναγνωρίζεται και σε ιδιώτες είτε αυτοί εμφανίζονται με τη μορφή νομικού προσώπου ή φυσικού, αλλοδαπούς ή μη. Τους παροχείς της ανώτατης εκπαίδευσης θα τους αναλύσουμε παρακάτω αναλύοντας τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αλλά όσον αφορά το δικαίωμα στην ανώτατη εκπαίδευση θα πρέπει να τονίσουμε ότι είναι προφανώς διπτό. Από την μία πλευρά ως φορείς του δικαιώματος της ακαδημαϊκής ελευθερίας είναι οι καθηγητές των πανεπιστημίων και από την άλλη πλευρά δικαίωμα να φωτιστούν από την πανεπιστημιακή εκπαίδευση και να δράσουν ακώλυτα εντός των ορίων της ακαδημαϊκής ελευθερίας έχουν οι φοιτητές. Όσον αφορά τους παροχείς της ανώτατης εκπαίδευσης θα τους αναλύσουμε παρακάτω αναλύοντας τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Στην πρώτη περίπτωση υπάρχουν νόμοι που ορίζουν τις προϋποθέσεις ανάδειξης των καθηγητών και τα δικαιώματα τους, καθώς και νόμοι που ορίζουν σχετικά με την ανεμπόδιστη μεταλαμπάδευση παντός είδους γνώσεως αλλά και έκφρασης μέσα στην πανεπιστημιακή κοινότητα. Στην δεύτερη περίπτωση οι φοιτητές μπορούν να είναι εκτός από Έλληνες πολίτες και αλλοδαποί καθώς τα προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών ειδικά μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πολύ συνηθισμένα. Και στις δύο περιπτώσεις βεβαίως η ακαδημαϊκή ελευθερία των ανωτέρω φορέων είναι δυνατόν να περιορίζεται αν υπάρχει κίνδυνος παραβίασεως των γενικών νόμων του κράτους . Την ίδια συνταγματική προστασία απολαμβάνουν και οι αρωγοί και δικαιούχοι της επαγγελματικής και κάθε άλλης ειδικής εκπαίδευσης.

Το κράτος είναι και προστάτης του αθλητισμού. Ο αθλητισμός είναι ένας τομέας κοινωνικής δραστηριότητας ο οποίος έχει ανάγκη την κρατική εποπτεία. Ωστόσο ως φορείς της προστασίας αυτής είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα είτε είναι Έλληνες ή αλλοδαποί. Όμως από τους διάφορους αθλητικούς νόμους τίθενται κάποιοι περιορισμοί για τους αλλοδαπούς σχετικά με την συμμετοχή τους στην αθλητική ζωή της χώρας όχι όμως για να τους περιοριστεί αυτό καθ'εαυτό το δικαίωμα συμμετοχής στην αθλητική ζωή της Ελλάδος, αλλά για να διασφαλιστεί η ευκολότερη συμμετοχή των Ελλήνων στον αθλητισμό. Σχετικώς με το δικαίωμα συμμετοχής στις κρατικές επιχορηγήσεις , φορείς είναι οι ενώσεις των αθλητικών σωματείων κάθε είδους, στα πλαίσια του νόμου φυσικά. Τα αθλητικά σωματεία αυτά είναι δυνατόν να είναι οργανωμένα ή όχι σε νομική μορφή. Η νομική μορφή πάλι μπορεί να είναι είτε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου είτε και ιδιωτικού. Επίσης είναι πολύ σημαντικό να επισημάνουμε ότι τα τελευταία χρόνια η ελληνική νομοθεσία έχει συμβιβασθεί με την εμπορευματοποίηση του αθλητισμού και με νομοθεσία έχει μετατρέψει τους φορείς-σωματεία κάποιων δημοφιλών αθλημάτων σε ανώνυμες εταιρίες που ασκούν κατά κύριο λόγο επιχειρηματική δραστηριότητα και δευτερευόντως αθλητική δραστηριότητα ή χρησιμοποιούν αυτή την τελευταία για επιτυχία οικονομικά αποτιμητού αποτελέσματος. Θεσμοθετούνται τέλος κάποιες ειδικές επιχορηγήσεις με μορφή επιβραβεύσεων σε φυσικά πρόσωπα, Έλληνες αθλητές, που διακρίθηκαν στους αθλητικούς χώρους με τα εθνικά μας χρώματα σε σημαντικές αθλητικές διοργανώσεις .

Δικαιώματα Δικαστικής και Διοικητικής Προστασίας

Στο άρθρο 6 του Συντάγματος , και διάχυτες σε όλο το εύρος του, συναντούμε πανανθρώπινες ρυθμίσεις που αφορούν γενικότερη ελευθερία των ατόμων που βρίσκονται εντός της Ελληνικής Επικράτειας. Συγκεκριμένα το εν λόγω άρθρο αναφέρει για την απαγόρευση αδικαιολογήτου φυλακίσεως αλλά και τις λοιπές ρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα από τη στιγμή της φυλακίσεως και έπειτα, όπως είναι η προσαγωγή στον ανακριτή, τα ανώτερα όρια προσωρινής κρατήσεως και προφυλακίσεως και η υποχρέωση των δικαστικών και αστυνομικών υπαλλήλων για άφεση του προσαχθέντα μόλις ξεπερασθούν τα ανώτερα αυτά όρια. Είναι επομένως ένα άρθρο

το οποίο αναφέρεται σε φυσικά πρόσωπα ασφαλώς, αλλά καταλαμβάνει όλες τις κατηγορίες φυσικών προσώπων δηλαδή και τους Έλληνες αλλά και τους αλλοδαπούς. Και αν αυτό δεν φαίνεται ευκρινώς στην εν λόγω διάταξη, ωστόσο η ανάγκη να συνάδει αυτή η διάταξη με την παράγραφο 2 του άρθρου 5 και την παράγραφο 2 του άρθρου 2 του Συντάγματος, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι φορείς των αναφερομένων στο άρθρο 6 δικαιωμάτων είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα, οι Έλληνες, οι κοινοτικοί αλλά και οι αλλοδαποί. Στο ίδιο κλίμα κινείται και το άρθρο 7 του Συντάγματος το οποίο αναφέρει μερικές προϋποθέσεις ποινικού κολασμού, αλλά και απαγορεύει κάποιες υπερβολικές ποινικές κυρώσεις. Και αυτό το άρθρο απευθύνεται προς όλους τους φορείς, προς όλα τα φυσικά πρόσωπα είτε είναι Έλληνες ή αλλοδαποί. Και τούτο διότι η ανεπίτρεπτη κρατική μεταχείριση προς τους πολίτες προσβάλλει την αξιοπρέπεια των ατόμων και την προσωπική τους ελευθερία, αγαθά τα οποία θεσπίζονται και κατοχυρώνονται υπέρ όλων των ανθρώπων. Στο άρθρο 8 του Συντάγματος εμπεριέχεται μία πολύ σημαντική συνταγματική ρύθμιση αυτή του νομίμου δικαστή. Όλα τα φυσικά πρόσωπα δικαιούνται να απολαμβάνουν τη συνταγματική προστασία του νομίμου δικαστή, δηλαδή να αξιώνουν να παρουσιάζονται στη δικαστική αρχή που τους έχει ορίσει ο νόμος και είναι καθ' ύλην και κατά τόπον αρμόδια για να αποφανθεί επί της υποθέσεώς τους. Η αρχή του νομίμου δικαστή αναφέρεται επίσης στη νομότυπη σύνθεση του δικαστηρίου που δικάζει την εκάστοτε περίπτωση, σύνθεση που πρέπει να υπερνικά κωλύματα των δικαστών ανάλογα με τους δεσμούς που έχουν με διάδικους. Επειδή λοιπόν το δικαίωμα του νομίμου δικαστή κατοχυρώνει τις ελάχιστες προϋποθέσεις προκειμένου να πάρει σάρκα και οστά η ιδέα του κράτους δικαίου, θα ήταν το λιγότερο ανεπαρκές να μην αναγνωρίζεται το δικαίωμα του νομίμου δικαστή για όλα τα φυσικά πρόσωπα που βρίσκονται εντός της ελληνικής επικρατείας, είτε αυτά είναι αλλοδαποί, κοινοτικοί πολίτες ή Έλληνες. Περί της βεβαίωσης των προλεγομένων αρκεί κανείς να ανατρέξει στις αίθουσες των Ελληνικών Δικαστηρίων που πάρα πολλές υποθέσεις πια έχουν ως διάδικους αλλοδαπούς και κοινοτικούς και όλοι απολαμβάνουν τα δικαστικά δικαιώματα που απολαμβάνουν και οι Έλληνες.

Στη συνέχεια συναντούμε στο κείμενο του Συντάγματος το δικαίωμα του αναφέρεσθαι στις αρχές. Το κείμενο του Συντάγματος αρθρ. 10 δεν κάνει κάποιο διαχωρισμό ως προς τους φορείς του δικαιώματος. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δεχθούμε ότι ως τούτοι αναγνωρίζονται όλα τα φυσικά πρόσωπα. Για το κάθε άτομο θεσπίζονται από την ελληνική πολιτεία τρόποι αλλά και μέσα στα οποία μπορεί να καταφεύγει προκειμένου να ζητήσει από τις διοικητικές αρχές να επιληφθεί των υποθέσεων και των αιτημάτων του. Δεσπόζουσα θέση μεταξύ των αρχών αυτών, στις οποίες δύνανται να καταφεύγουν τα άτομα, κατέχει ο θεσμός του συνήγορου του πολίτη θεσμός που θεσμοθετήθηκε κατ' αναλογία με το σκανδιναβικό θεσμό του Ombudsman μόλις το 1997 και παρέχει διοικητική προστασία για όλα τα φυσικά πρόσωπα δηλαδή και τους Έλληνες και τους αλλοδαπούς και τους κοινοτικούς. Το δικαίωμα του αναφέρεσθαι στις αρχές είναι ένα ανθρώπινο δικαίωμα εφόσον κατοχυρώνεται το ίδιο για όλους.

Εισερχόμενοι στο δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης του άρθρου 20 Συντάγματος, δυνάμεθα να πούμε ότι το δικαίωμα αυτό αναφέρεται προς πάσα κατεύθυνση. Επομένως φορείς του είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα, Έλληνες, αλλοδαποί, κοινοτικοί αλλά και τα Νομικά πρόσωπα. Και όπως ήδη προαναφέραμε δικαίωματα όπως του νομίμου δικαστή και της προηγούμενης ακρόασης πρέπει να διαφυλάσσονται και να τηρούνται στο έπακρο προκειμένου να πραγματώνεται η ιδέα του κράτους δικαίου.

Συνταγματικά Οικονομικά Δικαιώματα

Αναλύοντας το άρθρο 17 Συντάγματος εντοπίζουμε τις προστατευτικές διατάξεις του νομοθέτη για την ιδιοκτησία των πολιτών. Η ιδιοκτησία ανήκει στο γενικότερο νομικό πλαίσιο της οικονομικής ελευθερίας. Ως εκ τούτου και εφόσον η Ελλάδα αναγνωρίζεται ως ένα δημοκρατικό κράτος για όλους δεν θα μπορούσε παρά να διαφυλάσσει την ιδιοκτησία όλων και να θεσπίζει νόμους που κάνουν την απαλλοτρίωση ιδιοκτησίας δυσχερή ή έστω όταν αυτή επιβάλλεται από το κριτήριο του δημοσίου συμφέροντος, την αποζημίωση για αυτή απολύτως ικανοποιητική και αντίστοιχη του στερουμένου δικαιώματος.

Η προστασία της ιδιοκτησίας είναι ένα γενικό δικαίωμα. Αυτό σημαίνει ότι ως φορείς της αναγνωρίζονται τα φυσικά πρόσωπα, οι Έλληνες, οι κοινοτικοί και οι αλλοδαποί. Επίσης και τα νομικά πρόσωπα μπορούν να έχουν ιδιοκτησία και φυσικά να αξιώνουν από το κράτος την προστασία της. Προστασία σημαίνει από τη μια πλευρά ότι το κράτος θα μεριμνήσει προκειμένου να απωθήσει τον οποιονδήποτε επιθυμεί να καταπατήσει την ιδιοκτησία των ανωτέρω φορέων και από την άλλη ότι το κράτος δεν θα προχωρήσει σε αυθαίρετες καταπατήσεις της ιδιοκτησίας των πολιτών αλλά μόνο όπου αυτό κρίνεται επιβεβλημένο και εφόσον καταβληθεί η εύλογη αποζημίωση.

Ένα άλλο σημείο για το δικαίωμα της ιδιοκτησίας είναι ότι το κράτος δεν θα πρέπει να δυσχεραίνει καθόλου για τους φορείς αυτούς τις προϋποθέσεις απόκτησης ιδιοκτησίας. Αλλά θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο κοινός νομοθέτης περιόριζε το δικαίωμα στην απόκτηση ιδιοκτησίας για τους αλλοδαπούς και τα νομικά πρόσωπα αλλοδαπών συμφερόντων και ιδιοκτησίας σε μία περίπτωση. Συγκεκριμένα ο νομοθέτης όριζε ότι δεν είναι δυνατόν ιδιοκτησίες σε παραμεθόριες και ακριτικές περιοχές να αγοραστούν ποτέ από αλλοδαπούς ή νομικά πρόσωπα αλλοδαπής συμμετοχής. Αυτό γίνεται φυσικά προκειμένου να διαφυλαχθεί η εθνική αμυντική μας γραμμή. Ωστόσο και σε αυτό το θέμα η κοινοτική νομοθεσία έχει περιπλέξει την κατάσταση αρκετά με συνέπεια να μην έχει καθορισθεί ακόμη αν είναι δυνατόν να αποκτηθεί ιδιοκτησία από κοινοτικούς ή κοινοτικά νομικά πρόσωπα στις παραπάνω περιοχές. Το ελληνικό κράτος προκειμένου να αποφύγει τη μετωπική σύγκρουση με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα πάνω στο θέμα αυτό αναγκάστηκε να θεσπίσει το ν. 1892/1990 που ορίζει ότι κατ' αρχήν απαγορεύεται κάθε δικαιοπραξία εν ζωή στις παραπάνω περιοχές υπέρ οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου. Ο ίδιος νόμος φυσικά ορίζει ότι είναι δυνατόν να γίνει άρση της απαγόρευσης για τον οποιονδήποτε αρκεί να το ζητήσει με αίτηση του επί της οποίας θα αναγράφει και το σκοπό που θα χρησιμοποιηθεί το ακίνητο.

Το άρθρο 18 του Συντάγματος δεν αναφέρεται τόσο σ' αυτό το δικαίωμα της ιδιοκτησίας αλλά θέτει ουσιαστικές παραμέτρους για την άσκηση του και την υπό όρους άσκηση του. Συγκεκριμένα ορίζει ότι η ιδιοκτησία είναι δυνατόν να προσβληθεί ύστερα από κρατική παρέμβαση αλλά μόνο σε περίπτωση πολέμου, εκτάκτου ανάγκης ή σοβαρής κοινωνικής ανάγκης. Επίταξη λοιπόν μπορεί να γίνει ενάντια σ' όλους τους φορείς του δικαιώματος της ιδιοκτησίας είτε είναι Έλληνες, είτε αλλοδαποί και κοινοτικοί.

Στο ίδιο άρθρο εντοπίζουμε τις διατάξεις σχετικά με τον αναδασμό αγροτικών εκτάσεων και την αποφυγή κατάτμησης της αγροτικής ιδιοκτησίας. Φορείς του δικαιώματος του αναδασμού είναι, όπως γίνεται κατανοητό οι πρότεροι κάτοχοι της αγροτικής ιδιοκτησίας στην περιοχή οι οποίοι δίνουν τα μικρά κομμάτια γης που ήδη

έχουν,προκειμένου να πάρουν ένα συνεχές μεγαλύτερο τμήμα γης.

Στη συνέχεια, στα άρθρα τα σχετικά με την οικονομική ελευθερία, συναντούμε πρώτα το άρθρο 22 το αναφερόμενο στην εργασία. Η εργασία ως δικαίωμα έχει αρκετές διαστάσεις και ανάλογα με τις διαστάσεις αυτές καθορίζονται και οι φορείς του δικαιώματος.

Αρχικώς λοιπόν αναγνωρίζουμε το δικαίωμα της εργασίας ως ελευθερία της εργασίας. Η ελευθερία της εργασίας ισχύει για όλους που βρίσκονται στην Ελλάδα,για όλα δηλαδή τα φυσικά πρόσωπα. Υπάρχουν βέβαια κάποιες εξαιρέσεις που είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τη ξεχωριστή φύση κάποιων επαγγελματιών . Επιπλέον ο συντακτικός νομοθέτης δίνει το πλεονέκτημα στον κοινό νομοθέτη να καθορίζει κάποιες γενικές παραμέτρους προκειμένου να γίνεται η άσκηση κάποιων λειτουργημάτων πιο εύκολη και πιο πρόσφορη για τους πολίτες. Τέτοιες είναι οι περιπτώσεις θεσπίσεως κάποιων ανώτατων ορίων ηλικίας που μετά το πέρας αυτής της ηλικίας να μη μπορεί ο λειτουργός να ασκήσει το επάγγελμά του. Φυσικά υποτίθεται ότι αυτές οι ρυθμίσεις του κοινού νομοθέτη θα είναι αντικειμενικές για όλους . Δε θεωρείται όμως ότι τοιούτοτρόπως συστέλλεται το δικαίωμα κάποιων φορέων. Επίσης υπάρχει ακόμη η γενική απαγόρευση εισόδου στον δημόσιο τομέα για τα αλλοδαπά άτομα. Αλλά και σ'αυτή την περίπτωση έχουν υπάρξει περιπτώσεις που ο νομοθέτης επιτρέπει υπό προϋποθέσεις την είσοδο των αλλοδαπών στα δημοσιονομικά επαγγέλματα. Οι εργαζόμενοι όταν απασχολούνται αξιώνουν από τον εργοδότη τους ίση αμοιβή για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας. Αυτή η συνταγματική ρύθμιση ισχύει για όλα τα φυσικά πρόσωπα χωρίς καμία απολύτως διάκριση.

Ωστόσο οι αλλοδαποί πλην των κοινοτικών,που δεν έχουν αξίωση εισόδου στην Ελλάδα παρά μόνο αν τους χορηγηθεί η απαραίτητη κάρτα εισόδου,δεν μπορούν να αξιώνουν και εργασία στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να τους χορηγηθεί άδεια εισόδου αλλά δεν συνεπάγεται ότι θα τους χορηγηθεί συνάμα και άδεια εργασίας. Ωστόσο ακόμη και αν δεν τους χορηγηθεί κάρτα εργασίας και αυτοί εργαστούν μπορούν να προβάλλουν αξιώσεις κατά των εργοδοτών τους αυτοί ή συγγενείς τους σε ποικίλλες περιπτώσεις . Αντιθέτως οι κοινοτικοί βάσει των εργασιακών ρυθμίσεων στη Συνθήκη της ΕΟΚ τυγχάνουν ευνοϊκότερης μερίμνας και ουσιαστικά εξομοιώνονται με τους Έλληνες. Ακόμη και τα ελευθέρια επαγγέλματα όπως αυτά των δικηγόρων,των γιατρών,των μηχανικών είναι ελεύθερα προσβάσιμα από κοινοτικούς πολίτες. Το ΔΕΚ έχει αποφανθεί για το συγκεκριμένο θέμα και έχει διαμορφώσει νομολογιακό δεδικασμένο για το Ελληνικό Κράτος . Τέλος η ελευθερία της εργασίας ως δικαίωμα ισοδυναμεί και με ελευθερία αλλαγής θέσεως εργασίας και με ελευθερία συνάψεως σύμβασης εργασίας και ως τέτοια δεσμεύει όχι μόνο το κράτος για την προστασία όλων των φορέων της αλλά και τους ιδιώτες στις σχέσεις μεταξύ τους,απαγορεύοντας την αναγκαστική εργασία στην παράγραφο 4 του άρθρου 22.

Το άρθρο 22 αναφέρεται επίσης στην τέταρτη παράγραφο στην επίταξη της εργασίας. Η αναγκαστική εργασία μπορεί να απαγορευτεί αλλά δεν συμβαίνει το ίδιο σε ειδικές περιπτώσεις όπως αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών ή επιστατευσέως ή κοινωνικών αναγκών. Τότε το κράτος αξιώνει από τους πολίτες τη συνδρομή τους και αυτή η αξίωση είναι εναντίον όλων των φορέων του δικαιώματος της εργασίας όπως ο νόμος ορίζει φυσικά.

Μία άλλη παράμετρος του δικαιώματος της ελευθερίας της εργασίας είναι η κρατική πρόνοια και μέριμνα για τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών απασχόλησης για όλους τους πολίτες. Για το λόγο αυτό η πολιτεία έχει συστήσει ειδικό Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου που φροντίζει να κάνει την εύρεση εργασίας πιο βατή για τους πολίτες . Ως φορείς φυσικά του δικαιώματος της κρατικής μερίμνας δεν είναι άλλοι από τους Έλληνες πολίτες πρωτίστως αν και δευτερευόντως το κράτος μεριμνά και για την τοποθέτηση αλλοδαπών όπου υπάρχει διαθέσιμη και κατάλληλη θέση .

Τέλος αναφερόμενοι στο δικαίωμα της εργασίας δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε την παράγραφο 5 του άρθρου 22 τη σχετική με την κοινωνική ασφάλιση. Η κοινωνική ασφάλιση βρίσκεται στο άρθρο 22 διότι ο συντακτικός νομοθέτης την έχει άρρηκτα συνδέσει με την εργασία. Συνεπώς όποιος εργάζεται στην Ελληνική Επικράτεια οφείλει να είναι ασφαλισμένος. Αυτή η 'οφειλή' είναι δίοδη. Και ο εργοδότης,είτε αυτός είναι το Κράτος ή ιδιώτης πρέπει να μεριμνά για την ιατροφαρμακευτική και συνταξιοδοτική ασφάλιση του εργαζόμενου στον αντίστοιχο ασφαλιστικό φορέα,αλλά και ο εργαζόμενος δεν πρέπει να καταδέχεται να εργαστεί χωρίς να του παρέχουν τα δικαιώματα της κοινωνικής ασφάλισης. Η κοινωνική ασφάλιση δεν είναι δεδομένη για τους αλλοδαπούς που βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια. Διότι όπως ήδη αναφέραμε η κοινωνική ασφάλιση είναι μέρος του δικαιώματος εργασίας. Και για τους αλλοδαπούς το δικαίωμα εργασίας νοείται μόνο σε συνάρτηση με τη κατοχή της άδειας εργασίας. Συνεπώς η κοινωνική ασφάλιση δεν μπορεί να νοηθεί αν δεν υπάρχει άδεια εργασίας και έγκυρη σύμβαση εργασίας . Αυτές βεβαίως οι ρυθμίσεις αφορούν μόνο τους αλλοδαπούς εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι τους κοινοτικούς καθόσον οι τελευταίοι δεν χρειάζονται κάρτα εργασίας για τη χώρα μας.

Στα λεγόμενα οικονομικά δικαιώματα ανήκει και το δικαίωμα της συνδικαλιστικής ελευθερίας όπως αυτό περιγράφεται το άρθρο 23 του Συντάγματος. Είναι βεβαίως συνδεδεμένο με το δικαίωμα της εργασίας καθώς συνδικαλιζονται και μπορούν να κερδίσουν κάτι με τη συμμετοχή τους σε συνδικαλιστικές οργανώσεις μόνο οι εργαζόμενοι είτε αυτοί είναι μισθωτοί είτε ελεύθεροι επαγγελματίες. Σκοπός των συνδικαλιστικών οργανώσεων είναι να εξυπηρετούν τα συμφέροντα των εμπλεκόμενων σ'αυτές στις επαφές που κάνουν με τον εργοδότη είτε αυτός είναι ιδιώτης ή το κράτος το ίδιο.

Με βάση τα προλεγόμενα σημειώνουμε ότι φορείς της συνδικαλιστικής ελευθερίας είναι κατά κύριο λόγο τα φυσικά πρόσωπα ως συμμετέχοντα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Σ'αυτό το σημείο οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι οι εργατικοί νόμοι που είναι αρκετοί δεν ορίζουν κάποια διάκριση ιθαγένειας αλλά κατοχυρώνουν τη συνδικαλιστική ελευθερία υπέρ όλων των εργαζόμενων που εργάζονται νομίμως στη χώρα μας είτε αυτοί είναι Έλληνες ή πάσης φύσεως αλλοδαποί . Ως φορείς όμως της συνδικαλιστικής ελευθερίας δεν νοούμε μόνον τα φυσικά πρόσωπα αλλά, καθόσον αυτά συμμετέχουν σε συνδικαλιστικές οργανώσεις,θα πρέπει να θεωρήσουμε και τις ίδιες τις οργανώσεις ως φορείς του εν λόγω δικαιώματος.

Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 23 γίνεται λόγος για έναν μηχανισμό της συνδικαλιστικής ελευθερίας,την απεργία. Η απεργία αποτελεί δικαίωμα των υπαλλήλων και των εργαζόμενων ωστόσο δεν μπορεί να ασκηθεί αυτοτελώς απ'αυτούς αλλά μόνο μέσω των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Ως φορείς αναγνωρίζονται επομένως τα φυσικά πρόσωπα αλλά η άσκηση του δικαιώματος αυτού ανατίθεται στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου αλλά και σε οργανώσεις μη έχουσες νομική προσωπικότητα. Όπως και με τη συνδικαλιστική ελευθερία έτσι και με την απεργία,δεν γίνεται διαχωρισμός φορέων σε Έλληνες και ξένους αλλά όσοι εργάζονται νομίμως ,μπορούν να συμμετέχουν σε νόμιμα κηρυχθείσα απεργία.

Ωστόσο στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 23 λαμβάνει χώρα ένας περιορισμός των φορέων του δικαιώματος της απεργίας. Ορίζεται δηλαδή ότι οι δικαστικοί λειτουργοί και οι υπηρετούντες στα σώματα

ασφαλείας δεν μπορούν να απεργήσουν καθώς τους απαγορεύεται το δικαίωμα αυτό από το θεμελιώδη κανόνα του κράτους μας. Επίσης στις κατηγορίες των δημοσίων υπαλλήλων και των υπαλλήλων στη τοπική αυτοδιοίκηση καθώς και σε κάποιες άλλες επιχειρήσεις δημοσίου χαρακτήρα και δημόσιας ωφελείας δύναται να τίθενται περιορισμοί του δικαιώματος της απεργίας από τον κοινό νομοθέτη, περιορισμοί που όμως ποτέ δεν μπορούν φθάσουν μέχρι την κατάργηση του εν λόγω δικαιώματος. Παρατηρούμε λοιπόν ότι δεν έχουν όλοι οι φορείς του δικαιώματος της απεργίας τις ίδιες δυνατότητες ασκήσεως του.

Αναφερόμενοι στα ατομικά δικαιώματα που παρουσιάζουν ως φορείς ευρύτερες κατηγορίες φυσικών προσώπων ή και νομικών προσώπων, θα πρέπει τέλος να αναλύσουμε τα δικαιώματα της οικονομικής ελευθερίας, τα λεγόμενα οικονομικά δικαιώματα. Τα εν λόγω δικαιώματα αφορούν στη δυνατότητα που παρέχεται στα άτομα να ενεργούν οικονομικά, είτε ασκώντας κάποια εμπορική δραστηριότητα ή ακόμη ενεργώντας οικονομικά από τη σκοπιά και τη θέση του καταναλωτή αγαθών αλλά και υπηρεσιών. Η συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας είναι κάτι που υπαγορεύεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 106 του Συντάγματος και ειδικώς τη δεύτερη παράγραφο. Σύμφωνα με τα ανωτέρω άρθρα κατ'αρχήν όλα τα φυσικά πρόσωπα που βρίσκονται εντός της Ελληνικής Επικρατείας απολαύουν πλήρους οικονομικής ελευθερίας. Αυτό σημαίνει ότι και οι Έλληνες και οι κοινοτικοί πολίτες αλλά και οι λοιποί αλλοδαποί μπορούν και να ασκούν εμπορικές δραστηριότητες πραγματώνοντας τη μία όψη της οικονομικής τους ελευθερίας αλλά και να συναλλάσσονται ελευθέρως ως καταναλωτές αξιοποιώντας την άλλη όψη της ελευθερίας τους. Και ενώ για τους Έλληνες πολίτες είναι κάτι το αυτονόητο, το εν λόγω δικαίωμα, κατοχυρώνεται υπέρ των κοινοτικών βάσει του άρθρου 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τέλος όσον αφορά τους αλλοδαπούς όμως είναι δυνατόν να τίθενται περιορισμοί στην ενάσκηση των δικαιωμάτων τους διότι το Σύνταγμα προβλέπει να μην γίνεται καμία απολύτως διάκριση βάσει φυλής, γλώσσας, θρησκείας και πολιτικών πεποιθήσεων όχι όμως και βάσει ιθαγένειας. Συνεπώς ενδέχεται κατά περιπτώσεις να θεσπίζονται ειδικοί περιορισμοί για τους αλλοδαπούς .

Συνταγματική προστασία του περιβάλλοντος

Εν συνεχεία στο άρθρο 24 του Συντάγματος γινόμαστε γνώστες των προστατευτικών διατάξεων και προθέσεων του συντακτικού νομοθέτη για το περιβάλλον. Η προστασία ξεκινά ως υποχρέωση του κράτους απέναντι σ'αυτό που αποκαλούμε περιβάλλον αλλά ουσιαστικά κατοχυρώνεται υπέρ των πολιτών. Συνεπώς το κράτος είναι υπεύθυνο να λαμβάνει πάσης φύσεως προληπτικά μέτρα-όπως η σύνταξη δασολογίου, κτηματολογίου, θέσπιση όρων πολεοδόμησης και χωροταξίας.

Οι προστατευτικές κρατικές νομοθετικές ρυθμίσεις έχουν μεγάλη σημασία σε μία χώρα όπως η Ελλάδα όπου η αυθαίρετη δόμηση έχει πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις και τείνει να καταστρέψει το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον που διαμορφώθηκε στη χώρα μας τόσο όμορφα απ'αρχαιοτάτων χρόνων. Επίσης πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι το περιβάλλον το οικιστικό και το πολιτιστικό, όπως και το φυσικό πρέπει να προστατεύονται για το συμφέρον όλων των πολιτών. Οι πολίτες, δηλαδή τα φυσικά πρόσωπα, είναι φορείς του δικαιώματος προστασίας του περιβάλλοντος. Και όταν αναφέρουμε φυσικά πρόσωπα εννοούμε όλα τα φυσικά πρόσωπα τα οποία βρίσκονται εντός της Ελληνικής Επικρατείας. Το περιβάλλον είναι ένα υπερατομικό, ένα πανανθρώπινο αγαθό και ανάλογα πρέπει να αντιμετωπίζεται και η προστασία του. Για αυτό και η νομολογία έχει αποφανθεί πολλές φορές υπέρ απλών πολιτών που προσφεύγουν στη δικαιοσύνη για την προστασία του περιβάλλοντος χώρου μέσα στον οποίο ζουν . Στη περίπτωση της προστασίας του περιβάλλοντος από το Συνταγματικό κείμενο προκύπτει η δυνατότητα του κράτους να προσφεύγει σε ακραία μέτρα προκειμένου να περιορίζει ή να εξαλείφει, αν είναι δυνατόν την αυθαίρετη δόμηση. Τοιούτοτρόπως τίθεται το κράτος εναντίον των πολιτών που δεν συμμορφούνται με τη προστασία του πολιτιστικού, φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος .

Συνταγματική προστασία των ατομικών δικαιωμάτων

Στο άρθρο 25 του αναθεωρημένου Συντάγματός μας δεν περιγράφεται κάποιο ατομικό δικαίωμα για να περιγράψουμε και να εντοπίσουμε τους φορείς του, αλλά ουσιαστικά παρέχεται μία κρατική έγγραφη υπόσχεση ότι το κράτος θα εγγυάται σε κάθε περίπτωση τη σωστή εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η εγγύηση αυτή όμως καθιερώνεται γενική για όλους και βοηθά στην ουσιαστική και ακώλυτη άσκηση των δικαιωμάτων. Όλοι ανεξαρτήτως οι φορείς των εκάστοτε δικαιωμάτων αξιώνουν την κρατική προστασία των δικαιωμάτων αυτών όχι μόνο από τις αυθαίρετες παρεμβάσεις του ίδιου του κράτους αλλά και από τις ιδιωτικές σχέσεις στις οποίες μπορούν αυτά να αναφέρονται. Αντιστοίχως το κράτος αξιώνει σύμφωνα με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 25 απ'όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της εθνικής και κοινωνικής αλληλεγγύης. Όλα τα άτομα λοιπόν, όταν βρίσκονται μέσα στο ελληνικό κοινωνικό σύνολο, είτε ως μονάδες ή σχηματίζοντας ομάδες, είναι όχι μόνο φορείς δικαιωμάτων αλλά και υποκείμενα υποχρεώσεων έναντι του ίδιου του κράτους αλλά και των συμπολιτών τους.

Δ) ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΤΟΧΥΡΩΝΟΝΤΑΙ ΜΟΝΟ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ.

Έχοντας αναλύσει ήδη κάποια δικαιώματα που παρουσιάζουν διαφορετικούς και αρκετούς φορείς θεμιτό είναι να ασχοληθούμε τώρα με κάποια δικαιώματα για τα οποία το Σύνταγμα προβλέπει περιορισμένους φορείς δηλαδή περιορισμένες οντότητες που μπορούν να αξιώνουν την εφαρμογή των συνταγματικών ρητρών. Τοιούτοτρόπως θα αναφέρουμε αρχικώς το δικαίωμα της ισότητας των Ελλήνων πολιτών έναντι του νόμου. Μία ισότητα που σημαίνει δύο πράγματα. Ισότητα νόμου ενώπιον πολιτών και ισότητα πολιτών ενώπιον του νόμου. Ο συντακτικός νομοθέτης ρητώς ορίζει ότι αυτό το δικαίωμα αφορά μόνο στους Έλληνες. Και οι επτά παράγραφοι του άρθρου 4 του Συντάγματος αναφέρουν τον επιθετικό προσδιορισμό Έλληνες. Η ισότητα δεν αναφέρει φύλο ή άλλο παράγοντα παρά μόνο τον παράγοντα ιθαγένεια. Συνεπώς η ισότητα που σημαίνει ισότητα κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών δικαιωμάτων αλλά και ισότητα υποχρεώσεων (φορολογική, στρατιωτική) αφορά κατ'αρχήν τους Έλληνες και τις Ελληνίδες χωρίς όμως αυτές να αναφέρονται κατά γένος στο συνταγματικό κείμενο . Η ισότητα λοιπόν γίνεται μία έννοια που έχει εφαρμογή σε κάποιες κατηγορίες φορέων που επενεργούν στο Ελληνικό Κράτος βάσει του πολύ χρήσιμου θεσμού της ιθαγένειας.

Παρόλο όμως που η ισότητα κατοχυρώνεται συνταγματικώς μόνο για τους Έλληνες, ωστόσο δεν είναι εντελώς απίθανο να αφορά και τους αλλοδαπούς. Ειδικώς, αν αποσυνδέσουμε από τα Συνταγματικά Δικαιώματα τα

πολιτικά,θα μπορούσαμε να πούμε ότι ισότητα ανθρώπων μέσα στην οικονομική και πολιτική ζωή παρατηρείται έντονα στην ελληνική πραγματικότητα. Ακόμη και για τις υποχρεώσεις γνωρίζουμε ότι φορολογούνται και οι αλλοδαποί κανονικά εφόσον έχουν λαμβάνειν από ελληνικές επιχειρήσεις μέσα στην Ελληνική Επικράτεια. Και σ'αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι οι Κοινοτικοί απολαμβάνουν περισσότερης κοινωνικής και οικονομικής ισότητας,βάσει της Συνθήκης της Ε. Ο. Κ. από τους αλλοδαπούς. Η ισότητα επομένως είναι ένα δικαίωμα που αρχικώς θεσπίζεται υπέρ των Ελλήνων πολιτών αλλά σταδιακά παρατηρούμε την ολική ή μερική εφαρμογή της σε όλες τις κατηγορίες φορέων.

Ελευθερία κινήσεως

Εισερχόμενοι σ'ένα άλλο δικαίωμα αυτό της ελευθερίας της κινήσεως παρατηρούμε μέσω της παραγράφου 4 του άρθρου 5 Συντ. ότι η ελευθερία κινήσεως είναι απεριόριστη για κάθε Έλληνα πολίτη και δεν μπορεί να περιοριστεί ούτε με ατομικά διοικητικά μέτρα. Αυτή η ελευθερία κινήσεως είναι ελευθερία κινήσεως μέσα στη χώρα αλλά και ελευθερία εισόδου και εξόδου από τη χώρα. Μοναδική περίπτωση να περιοριστεί το δικαίωμα της ελευθερίας της κίνησης για τους Έλληνες είναι να τεθεί σε εφαρμογή ο νόμος για την κατάσταση πολιορκίας. Στην ίδια ευκολία μετακίνησης εμπίπτουν και οι κοινοτικοί πολίτες που πλέον βάσει της Συνθήκης της ΕΟΚ αλλά και βάσει και άλλων ευρωπαϊκών συνθηκών , ουσιαστικά εξομοιώνονται με τους Έλληνες στα δικαιώματα ελεύθερης κίνησης μέσα και έξω από τη χώρα μας. Κάτι τέτοιο γίνεται ευκολότερα κατανοητό αφού πλέον για τις ενδοκοινοτικές μετακινήσεις έχει καταργηθεί η χρήση διαβατηρίου. Εκτός της ελευθερίας κινήσεως βρίσκονται οι αλλοδαποί και ατομικά διοικητικά μέτρα μπορούν να παρθούν εναντίον τους(απέλαση-εκτόπιση)αλλά και απαιτείται η κατοχή διαβατηρίου και θεωρημένης βίζας για την είσοδο και έξοδο από τη χώρα μας.

Τα Συνταγματικά Δικαιώματα της συλλογικής ανθρώπινης δράσης

Αναλύοντας τις βασικές μορφές ανθρώπινης συλλογικής δραστηριότητας,ερχόμαστε σε επαφή με τα άρθρα 11 και 12 του Συντάγματος τα οποία εμπεριέχουν την ελευθερία του συνέρχεσθαι και την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Είναι άρθρα που με βάση τον συντακτικό νομοθέτη αναγνωρίζουν ελευθερίες και δικαιώματα μόνο στους Έλληνες πολίτες. Συνεπώς ως φορείς τους μπορούν να αναγνωριστούν μόνο αυτοί. Όμως αν εφαρμοσθεί το άρθρο 11 της Διεθνούς Συμβάσεως της Ρώμης μπορούμε να φανταστούμε μία περιορισμένη έκταση του δικαιώματος του συνέρχεσθαι και για τους αλλοδαπούς εφόσον δηλαδή πρόκειται περί συναθροίσεως για θρησκευτικούς,φιλολογικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Για τους Έλληνες πολίτες όμως οι συναθροίσεις είναι ελεύθερες εφόσον τηρηθούν κάποιες προϋποθέσεις και η Διοίκηση οφείλει να μη θέτει υπερβολικές απαγορεύσεις . Η συμμετοχή βεβαίως στις συναθροίσεις είναι δικαίωμα φυσικών προσώπων όμως η διοργάνωση αυτών των συναθροίσεων είναι έργο νομικών προσώπων και σπανίως φυσικών προσώπων. Η διοργάνωση τέτοιων συναθροίσεων μπορεί να είναι δικαίωμα νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου,όπως διαφόρων συλλόγων και συνδικάτων ή πολιτικών κομμάτων,ακόμη και νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου,όπως οι ΟΤΑ και τα ΑΕΙ. Παρατηρούμε επομένως ότι ενώ το εν λόγω δικαίωμα αρχικώς θεσπίζεται υπέρ Ελλήνων πολιτών και μόνο,οι φορείς του επείτα από μία πιο προσεκτική παρακολούθηση μπορούν να γίνουν και οι αλλοδαποί αλλά και τα νομικά πρόσωπα πάσης φύσεως.

Συναφές αποτέλεσμα έχουμε και στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι που όπως ήδη προαναφέραμε αρχικώς θεσπίζεται υπέρ Ελλήνων πολιτών και μόνο. Όμως το άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε συνεργασία με το άρθρο 28 του Συντάγματος που θεσπίζει υπέρ των διεθνών κυρωμένων συνθηκών ανώτερη τυπική ισχύ,μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι και οι αλλοδαποί μπορούν να συνεταιρίζονται με κάποιους περιορισμούς βεβαίως. Δεν μπορούν να δημιουργήσουν κόμμα και πολιτικές ενώσεις. Κατά τα άλλα οι αλλοδαποί είναι ελεύθεροι σεβόμενοι τους νόμους του κράτους να δημιουργούν σωματεία ακόμη και αν όλα τα μέλη τους είναι αλλοδαπής εθνικότητας κάτι που παλαιότερα απαγορευόταν με νόμο,σήμερα όμως έχει κατοχυρωθεί ακόμη και νομολογιακά . Έχοντας ήδη αναφερθεί στα παρεχόμενα από το σύνταγμα θεμελιώδη κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα και παρατηρώντας ότι όλα τα προαναφερθέντα δικαιώματα είναι δυνατόν να έχουν διάφορες νομικές ή φυσικές οντότητες ως φορείς,θεμιτό είναι να εισέλθουμε πια στο τομέα των πολιτικών δικαιωμάτων που από το συντακτικό νομοθέτη τίθενται υπέρ των Ελλήνων και μόνο.

Ε)ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΟΝΟ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ-ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.

Στη πρώτη παράγραφο του άρθρου 29 του Συντάγματος αναφέρεται το λεγόμενο εκλογικό δικαίωμα. Τούτο είναι διπλής σημασίας και μορφής καθώς συνίσταται από το δικαίωμα του εκλέγειν,δηλαδή της δυνατότητας να επιλέγει κάποιος από ποιον θα εκπροσωπηθεί στη πολιτική εξουσία,και το δικαίωμα του εκλέγεσθαι,της δυνατότητας δηλαδή που έχει κάποιος να εκπροσωπή άλλους στην πολιτική εξουσία. Αν και τα δύο αυτά δικαιώματα θεσπίζονται υπέρ των Ελλήνων πολιτών και μόνο ωστόσο ο νομοθέτης θέτει κάποιους περιορισμούς για την αποτελεσματικότερη και σωστότερη άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα οι Έλληνες πολίτες που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους δεν μπορούν να αποκτήσουν το δικαίωμα του εκλέγειν αλλά ούτε αυτό της συμμετοχής στα πολιτικά κόμματα. Ειδικώς για να εκλεχθεί κάποιος βουλευτής θα πρέπει να έχει συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας του και φυσικώς να πληρεί τις λοιπές προϋποθέσεις των άρθρων 55 και 56 Συντ. Για τη συμμετοχή στο πολιτικό κόμμα επιβάλλεται από το άρθρο 29 Συντ. να μην είναι δικαστικός,ούτε να υπηρετεί στα σώματα ασφαλείας και του στρατού,αλλά ούτε και να είναι δημόσιος υπάλληλος. Για το ανώτατο δε αξίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας τίθενται ειδικές προϋποθέσεις του άρθρου 31 ηλικιακές αλλά και ιθαγενείας. Όπως ήδη παρατηρήσαμε τα δικαιώματα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι καθώς και αυτό της συμμετοχής στα πολιτικά κόμματα θεσπίζονται μόνο υπέρ Ελλήνων πολιτών αλλά και πάλι όχι για όλους ανεξαιρέτως.

Τέλος ενώ τα θεμελιώδη πολιτικά δικαιώματα παρουσιάζουν ως φορείς φυσικά πρόσωπα, τους Έλληνες, η διεκδίκηση της πολιτικής εξουσίας επιτυγχάνεται μόνο μέσω των πολιτικών κομμάτων. Τα πολιτικά κόμματα σύμφωνα με το άρθρο 29 Συντάγματος πρέπει να εξυπηρετούν την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.Τα κόμματα έχουν νομική προσωπικότητα μόνο για συγκεκριμένες διατάξεις,ενώ για όλες τις υπόλοιπες αντιμετωπίζονται ως ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα.Και οι ενώσεις προσώπων προστατεύονται από τα Συνταγματικά Δικαιώματα καθώς για την άσκηση των δικαιωμάτων δεν χρειάζεται

αναγνώριση της νομικής τους προσωπικότητας. Όπως ήδη έχουμε αναφέρει δεν είναι δυνατή η δημιουργία ενός πολιτικού κόμματος μόνο από αλλοδαπούς. Συνοψίζοντας, τα πολιτικά δικαιώματα κατοχυρώνονται υπέρ των Ελλήνων πολιτών και μόνο, ωστόσο η συμμετοχή τους στην πολιτική εξουσία επιτυγχάνεται μόνο μέσω νομικών προσώπων, των πολιτικών κομμάτων δηλαδή.

ΣΤ) ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΟΥ ΔΙΩΚΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ.

Μία διάταξη η οποία είναι και η μοναδική στο Συνταγματικό κείμενο που προβλέπεται μόνο για τους αλλοδαπούς είναι η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 5 Συντ. η οποία αναφέρεται στην απαγόρευση έκδοσης αλλοδαπού που διώκεται για την υπέρ της ελευθερίας δράση του. Από τη φύση της διάταξης καταλαβαίνουμε ότι το συγκεκριμένο δικαίωμα αφορά μόνο αλλοδαπούς οι οποίοι βρίσκονται εντός της επικράτειάς μας. Και για να προστατευθούν από έκδοση θα πρέπει να διώκονται στην πατρίδα τους για δράση υπέρ της ελευθερίας. Αυτή η διάταξη παρόλο που το περιεχόμενο της είναι σαφές ωστόσο στη πράξη είναι συνήθως δύσκολο να καθορισθεί αν ο αλλοδαπός όντως αναπτύσσει δράση υπέρ της ελευθερίας. Επίσης πολύ συχνά μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τις διπλωματικές σχέσεις μεταξύ της χώρας μας και του άλλου κράτους. Αυτό το πρόβλημα δημιουργείται για έναν ακόμη λόγο, τουτέστιν ότι δεν υπάρχει σαφής νομοθεσία στη χώρα μας για τη χορήγηση ασύλου και την έκδοση αλλοδαπών και επιπλέον δεν έχουμε πολλές νομολογιακές περιπτώσεις, πλην ελαχίστων, στο συγκεκριμένο θέμα. Επίσης πρόβλημα ενδέχεται να παρουσιασθεί όταν ο αλλοδαπός υποπέσει σε ποινικό παράπτωμα που επιδέχεται κολασμό στη χώρα μας και ένας από τους κολασμούς είναι η απέλαση του. Τότε είναι ασαφές αν πρέπει να υπερισχύσει η συνταγματική διάταξη ή το δημόσιο συμφέρον. Πάντως είναι τουλάχιστον σαφές ότι το συγκεκριμένο δικαίωμα αφορά μόνο αλλοδαπούς και συγκεκριμένα μόνον αυτούς που διώκονται για τη δράση τους υπέρ της ελευθερίας.

Ζ) ΤΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΩΣ ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Γενικά

Εκτός από τα άτομα και άλλοι νομικοί σχηματισμοί και οργανισμοί απολαμβάνουν κατ' αρχήν την ικανότητα δικαίου. Και αυτό διότι η επίτευξη κάποιων πρακτικών στόχων δεν είναι εφικτή με τη δράση μεμονωμένων φυσικών προσώπων παρά μόνο με τη συντονισμένη συλλογική δράση. Αυτοί οι νομικοί οργανισμοί ονομάζονται κατά κανόνα νομικά πρόσωπα προκειμένου να τονισθεί η εκ του δικαίου τεχνητή και όχι εκ της φύσεως αναγνώριση της νομικής τους προσωπικότητας. Το ισχύον Ελληνικό Σύνταγμα αν και πρόσφατα αναθεωρήθηκε, ωστόσο δεν συμπεριέλαβε για μια ακόμη φορά μία συνταγματική ρύθμιση που να ορίζει περί της αναγνώρισης συνταγματικών δικαιωμάτων στα νομικά πρόσωπα, όπως τυγχάνει να συμβαίνει στο Γερμανικό Σύνταγμα όπου στο άρθρο 19 παρ. 3 εντοπίζουμε τη ρητή ρύθμιση ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα ισχύουν και για ημεδαπά νομικά πρόσωπα, εφόσον είναι εκ της φύσεως εφαρμόσιμα σ' αυτά. Ωστόσο μπορούμε να συνάγουμε εκ των άρθρων 25 παρ. 1 Συντ. και 12 Συντ. ότι ορισμένα δικαιώματα κατοχυρώνονται και υπέρ των νομικών προσώπων καθώς δεν είναι δυνατόν να προστατεύεται μόνο η ίδρυση και η διάλυση τους αλλά συστήνονται για να λειτουργούν και να δρουν συμμετέχοντας στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι. Το σημαντικό αυτό κενό μπορούμε να πούμε ότι καλύπτεται από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων που αναγνωρίζουν κατά καιρούς αρκετά συνταγματικά δικαιώματα και στα νομικά πρόσωπα. Επίσης ο κοινός νομοθέτης με διάφορους νόμους ή διατάγματα προσδίδει μερικές φορές την ιδιότητα του φορέα συνταγματικών δικαιωμάτων στα νομικά πρόσωπα.

Τα νομικά πρόσωπα όπως ήδη προαναφέραμε χωρίζονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου καθώς είναι συνεστημένα από ιδιώτες και πραγματώνουν ιδιωτικές επιθυμίες και πρωτοβουλίες κατανοούμε πως μπορεί να αναγνωρίζονται ως φορείς των συνταγματικών δικαιωμάτων, όπου βέβαια αυτά μπορούν αυτά να εφαρμοσθούν. Εξάλλου οι περισσότεροι νομικοί συγγαφείς που δέχονται τα Νομικά Πρόσωπα ως φορείς δικαιωμάτων, συμφωνούν ότι όριο για την υπαγωγή στα δικαιώματα αυτά είναι η φύση τους. Το πρόβλημα που δημιουργείται είναι αν τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου μπορούν να αξιώνουν να είναι φορείς συνταγματικών δικαιωμάτων. Και τούτο διότι δημιουργημένα από την ίδια την κρατική μηχανή, φαίνεται κάπως παράδοξο να στρέφονται ουσιαστικά κατά του ίδιου του κράτους αφού όπως ήδη έχουμε παραθέσει το προστατευτικό περιεχόμενο των συνταγματικών δικαιωμάτων στρέφεται κατά του κράτους. Το ίδιο το κράτος είναι οργανωμένο σε Ν.Π.Δ.Δ.. Παρόμοια με τα Ν.Π.Δ.Δ είναι τα κρατικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία συντίθενται από το κράτος προς εκπλήρωση δημοσίων σκοπών οι οποίοι μέχρι τότε ήταν ανατεθειμένοι σε κάποια δημόσια υπηρεσία ή σε Ν.Π.Δ.Δ. αλλά δεν μπορούν να εκδώσουν διοικητικές πράξεις και συνεπώς δεν προσβάλλονται οι πράξεις τους με αίτηση ακυρώσεως. Από την άλλη πλευρά έχουμε τα νομικά πρόσωπα διφυούς χαρακτήρα που είναι κατ' αρχήν Ν.Π.Ι.Δ. αλλά τους έχουν παραχωρηθεί διοικητικές αρμοδιότητες και μπορούν να εκδίδουν εκτελεστές διοικητικές πράξεις προσβαλλόμενες όμως στα Διοικητικά Δικαστήρια. Τέλος για να αναγνωρίσουμε τα Συνταγματικά Δικαιώματα στα Νομικά Πρόσωπα στηριχθήκαμε σε τρεις γερμανικές θεωρίες. Η θεωρία της αναγωγής δέχεται ότι αν πίσω από τα νομικά πρόσωπα κρύβονται φυσικά πρόσωπα τότε θα πρέπει να αναγνωρίζονται τα δικαιώματα και στα Νομικά Πρόσωπα. Η δεύτερη, η θεωρία της αναφοράς, υποστηρίζει ότι εφόσον αναγνωρίζεται στα άτομα το δικαίωμα συστάσεως και οργανώσεως Νομικών Προσώπων πρέπει να προστατεύεται και το Νομικό Πρόσωπο καθ' όλη τη διάρκεια του βίου του αλλιώς η ελευθερία των φυσικών προσώπων θα καθίστατο ατελής. Τέλος η θεωρία της εξισώσεως δέχεται ότι από τη στιγμή που ένα Νομικό Πρόσωπο βρίσκεται σε σχέση υπαγωγής προς τη δημόσια εξουσία τότε αποκρύπτεται τυπική διά το ατομικό δικαίωμα κατάσταση διακινδυνεύσεως οπότε πρέπει το Νομικό Πρόσωπο να είναι υποκείμενο ατομικών δικαιωμάτων. Από τις τρεις όμως θεωρίες, μόνον η θεωρία της εξισώσεως μπορεί και δέχεται τη συνταγματική προστασία των Ν.Π.Δ.Δ. καθώς αυτά πολλές φορές βρίσκονται σε σχέση υπαγωγής προς τη δημόσια εξουσία, ενώ ούτε η θεωρία της αναγωγής ούτε της αναφοράς μπορούν να το δεχτούν αυτό καθώς θέτουν προϋποθέσεις ίδρυσης των Νομικών Προσώπων από φυσικά πρόσωπα και όχι από το κράτος. Υπάρχουν όμως κάποια συγκεκριμένα δικαιώματα, τα οποία αναγνωρίζονται και για τα νομικά πρόσωπα

δημοσίου δικαίου και αυτά θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε στη συνέχεια.

Τα Συνταγματικά Δικαιώματα των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου

Η πιο αισιόδοξη θεωρία απαιτεί, στο πλαίσιο της κατάργησης της διακρίσεως μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, ότι πολίτες και κράτος θα υπάγονται πια στους ίδιους κανόνες δικαίου και επί ίσοις όροις. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε ότι τα συνταγματικά δικαιώματα θα αναγνωρίζονταν το ίδιο και στα άτομα και στα νομικά πρόσωπα ακόμη και αν τα νομικά πρόσωπα ήταν δημοσίου δικαίου. Για αυτό και σήμερα ο νομικός κόσμος αναγνωρίζει-όπου αυτό εκ της φύσεως των δικαιωμάτων είναι εφικτό- συνταγματικά δικαιώματα και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Αρχίζοντας λοιπόν την εξερεύνηση των άρθρων που μπορούν να αναφέρονται και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, συναντούμε τα άρθρα 5Α και 9 Συντ. τα οποία μπορούν να εφαρμοσθούν απόλυτα και στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου αλλά και, ίσως υπό κάποιες συνθήκες και για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο και για το νεοπροστιθέν άρθρο 9Α γιατί δεν μπορεί να νοηθεί προστασία των νομικών προσώπων από ηλεκτρονική συλλογή και προστασία δεδομένων των Νομικών Προσώπων αφού αφενός αυτά δεν έχουν προσωπικά στοιχεία και αφετέρου αν μπορούσαμε να προσαρμόσουμε λεκτικά τα προσωπικά δεδομένα σε επιχειρησιακά δεδομένα ή σωματειακά δεδομένα, και εμποδίζαμε το κράτος από τη συλλογή αυτών των στοιχείων θα ετίθετο ίσως σε κίνδυνο το κρατικό σύστημα επιτήρησης και ελέγχου των εμπορικών και μη ενόχων προσώπων. Συνάμα η προστασία της επικοινωνίας νοείται πρωτίστως κατά της κρατικής παρέμβασης και δευτερευόντως κατά της ιδιωτικής παρέμβασης. Αυτό γίνεται αντιληπτό εμφανώς γιατί μέχρις εσχάτως η παροχή και διενέργεια ηλεκτρονικών και μη επικοινωνιών γινόταν μόνον μέσω της κρατικής μηχανής.

Η προστασία επομένως των πολιτών είναι κατά του κράτους και δεν έχει καμία απολύτως σημασία με ποια νομική μορφή εμφανίζεται ο κρατικός μηχανισμός(ΟΤΕ,ΕΛΤΑ) καθώς ακόμη και η μεταβολή της νομικής τους μορφής ή του ιδιοκτησιακού τους καθεστώτος δεν μεταβάλλει την παρεχόμενη από το Σύνταγμα προστασία. Υπό αυτές τις συνθήκες λοιπόν, δεν νοείται προστασία της επικοινωνίας για τα Ν.Π.Δ.Δ. διότι στρέφεται τοιούτοτρόπως η προστασία κατά της ίδιας της κρατικής μηχανής, αλλά σ'αυτό το σημείο εντοπίζουμε την εξαίρεση της προστασίας της ανταποκρίσεως για την ακώλυτη άσκηση της αυτοδιοικήσεως τους. Κατανοούμε επομένως ότι σαν αυτοδιοικούμενοι οργανισμοί τα Ν.Π.Δ.Δ. των Α.Ε.Ι. ή της Εκκλησίας της Ελλάδος ή των Ο.Τ.Α. αλλά και τα υπόλοιπα πρέπει να προστατεύονται από κάθε παρέμβαση ή παρακώλυση της επικοινωνίας και της ανταποκρίσεως τους ακόμη και αν αυτή η παρέμβαση είναι κρατική.

Όσον αφορά τα δικαιώματα δικαστικής και διοικητικής προστασίας, παρατηρούμε ότι τα άρθρα 8 και 20 Συντ., δηλαδή αυτό του νομίμου δικαστή και της προηγούμενης ακρόασης, είναι τα κατεξοχήν δικαιώματα που αναγνωρίζονται και υπέρ των νομικών προσώπων και δη των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Στο σύγχρονο ελληνικό κράτος παρατηρούμε την τάση ενωποίησης του ιδιωτικού με το δημόσιο δικαίο, μία τάση που έχει ως αποτελέσμα το κράτος να είναι και αυτό υποκείμενο των νόμων που έχει θεσπίσει και όχι έξω από το πεδίο προστασίας τους. Συνεπώς τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου μπορούν να είναι υποκείμενα δικαστικών αγώνων καθώς οι νόμοι πια προστατεύουν και το ίδιο το νομικό πρόσωπο του κράτους. Αναφορικά με το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης και αυτό όπως αυτό του νομίμου δικαστή δεν είναι δυνατόν να στερηθούν από τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Αλλά θα πρέπει να δεχτούμε επίσης την άποψη, ότι τα Ν.Π.Δ.Δ. αξιώνουν διοικητικής και δικαστικής προστασίας όταν έχουν υποστεί εξατομικευμένη προσβολή των συνταγματικών τους εγγυήσεων όπως η προσβολή του δικαιώματός τους της πλήρους διοικητικής αυτοτέλειας. Εν κατακλείδι δικαιούχοι της προηγούμενης ακρόασης είναι μόνον όσοι έχουν υποστεί ζημία εις βάρος των συμφερόντων τους από μονομερή δυσμενή ενέργεια της διοίκησης, και όχι μόνο τότε αλλά και όταν τα δικαιώματά τους προσβάλλονται από ενέργειες τρίτων.

Εν συνέχεια συναντώντας το άρθρο 10 Συντ. περί του ασύλου της κατοικίας, μπορούμε μετά παρηρησίας να πούμε ότι η κατοικία προστατεύεται όχι μόνο υπέρ φυσικών προσώπων αλλά και υπέρ νομικών προσώπων. Και αν το ιδιοκτησιακό καθεστώς των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου καθιστά επιβεβλημένη την προστασία της ευρύτερης έννοιας της κατοικίας για αυτά τα νομικά πρόσωπα, πρέπει να δηλώσουμε ότι απ'αυτή τη προστασία δεν είναι δυνατό να ξεφύγουν οι Ο.Τ.Α. τα Α.Ε.Ι. και τα υπόλοιπα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Σχετικώς με το δικαίωμα του αναφέρεσθαι στις αρχές του άρθρου 10 Συντ., πολλοί υποστηρίζουν ότι να μην περιέχεται ειδική αναφορά μέσα στο Συνταγματικό κείμενο για τα νομικά πρόσωπα σήμαινε ότι το εν λόγω δικαίωμα αναγνωρίζεται μόνο στα φυσικά πρόσωπα. Από άλλους μπορεί να θεωρείται αυτονόητο ότι και τα νομικά πρόσωπα, ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, είναι φορείς του δικαιώματος αυτού. Σ'αυτή την άποψη έρχεται να συνδράμει και ο νομοθέτης με το Ν.Δ.796/1971 που κατοχυρώνει το δικαίωμα της αναφοράς στις αρχές για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα. Φυσικά το δικαίωμα αυτό νοείται για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου μόνον όταν αυτά δεν δρουν ως φορείς δημόσιας εξουσίας. Και θα πρέπει να τονίσουμε επίσης το γεγονός ότι με την οικονομική,ταξική και τεχνολογική δομή της σύγχρονης κοινωνίας στην οποία οι άνθρωποι ενεργούν όχι τόσο σαν άτομα, όσο συλλογικά ή συνταγματική προστασία θα καταντούσε ανεπαρκής και αλυσιτελής, αν περιοριζόταν μόνο στα άτομα και δεν περιελάμβανε και τις ομάδες, στις οποίες αυτά είναι οπωσδήποτε ενταγμένα και μέσω των οποίων ιδίως ενεργούν.

Στο άρθρο 13 συναντούμε τη θρησκευτική ελευθερία. Θρησκευτική ελευθερία απολαμβάνουν και νομικά πρόσωπα ή άλλες ενώσεις προσώπων που έχουν θρησκευτικούς σκοπούς. Και αυτό διότι αν και κάθε άτομο ως μέρος του κοινωνικού συνόλου είναι πρωτίστως αυτό που ασκεί τις θρησκευτικές υποχρεώσεις που επιτάσσει η θρησκεία του,ωστόσο έχει καθιερωθεί η θρησκευτική λατρεία(ο εκκλησιασμός,το προσκύνημα και η προσευχή)να ασκούνται συλλογικά σε χώρους προορισμένους ακριβώς για αυτό το έργο. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δεν είναι κατ'αρχήν φορείς ατομικών δικαιωμάτων αλλά θα ήταν αδιανόητο ο οργανισμοί που αναγνωρίζονται από το κράτος ως Ν. Π. Δ. Δ. και έχουν σκοπούς θρησκευτικούς να μην απολαμβάνουν πλήρως τη θρησκευτική ελευθερία. Συνεπώς όχι μόνον η Εκκλησία της Ελλάδος αλλά και οι υπόλοιπες αναγνωρισμένες θρησκευτικές οργανώσεις απολαμβάνουν τη θρησκευτική τους ελευθερία και αξιώνουν η απόλαυσή τους αυτή να είναι ακώλυτη από κάθε παρέμβαση.

Η ελευθερία του τύπου μολονότι αρχικά ήταν μόνο υπέρ των κρατικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, στις ημέρες μας δεν είναι πια στα χέρια του κράτους. Ακόμη και οι άλλοτε κρατικοί οργανισμοί έχουν μετατραπεί σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, και έχουν τα ίδια προνόμια και τις ίδιες υποχρεώσεις

με τα υπόλοιπα Ν.Π.Ι.Δ., ιδιωτικών συμφερόντων.

Το άρθρο 16 Συντ. που αναφέρεται στην παιδεία, στην επιστήμη, στην έρευνα και στη διδασκαλία, είναι απολύτως φυσικό και αναγκαίο να αναγνωρίζεται υπέρ των Ν.Π.Δ.Δ. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα αξιώνουν να απολαμβάνουν όλα τα προνόμια του άρθρου 16 Συντ. διότι χωρίς αυτά η πραγμάτωση της διοικητικής τους αυτοτέλειας θα ήταν εξαιρετικά δυσχερής. Εκτός λοιπόν της συνταγματικής επιταγής που επιτάσσει την ανώτατη εκπαίδευση να είναι αποκλειστικώς κρατική, ανήκουσα σε Ν.Π.Δ.Δ. που απολαμβάνουν διοικητικής αυτοτέλειας, και η έρευνα και η διδασκαλία και η επιστήμη είναι προνόμιο αυτών των νομικών σχηματισμών.

Το άρθρο 18 παρ. 8 Συντάγματος αναφέρει την απαγόρευση απαλλοτρίωσης των αγροτικών εκτάσεων και της περιουσίας κάποιων Ιερών Μονών και των Πατριαρχείων. Είναι φυσικώς θεσπισμένη αυτή η διάταξη μόνο για ορισμένους φορείς ήτοι τις συγκεκριμένες Ιερές Μονές και τα Πατριαρχεία. Οι προστατευτικές αυτές διατάξεις δεν αναφέρονται σε κανένα άλλο φορέα παρά μόνο σ'αυτά και δεν ενδιαφέρει με ποια νομική μορφή παρουσιάζονται αν και,ως επί το πλείστον, εμφανίζονται με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Επίσης η συνταγματική προστασία της ιδιοκτησίας του άρθρου 17 Συντ. θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι ισχύει και υπέρ των Ν.Π.Δ.Δ. κάτι για το οποίο έχει αποφανθεί η νομολογία ουκ ολίγες φορές.

Αν και όλοι κατανοούμε ότι η εργασία είναι μία προσωπικής ασχολίας καθότι είναι συνδεδεμένη με τα άτομα που την ασκούν, ωστόσο την ελευθερία της εργασίας μπορούν να επικαλεστούν και νομικά πρόσωπα. Και αυτό γίνεται διότι τα τελευταία χρόνια διευκολύνεται ή και καθίσταται για πρώτη φορά νοητή και δυνατή η άσκηση ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο μίας οργανώσεως, όπως π.χ. ενός νοσοκομείου, ενός εργοστασίου και μία εταιρεία. Συνεπώς η ελευθερία της εργασίας ισούται για το νομικό πρόσωπο με τον ελεύθερο καθορισμό της επιχειρηματικής του δραστηριότητας, αλλά ο νομοθέτης επιφυλάσσει για αυτόν μεγαλύτερη και ευρύτερη επέμβαση στη δραστηριότητα του νομικού προσώπου απ'ότι στη επαγγελματική πορεία του φυσικού προσώπου. Τα νοσοκομεία ή ακόμη τα εργοστάσια και οι εταιρείες συναντώνται συχνά με τη μορφή των Ν.Π.Δ.Δ. αλλά δεν μπορούν να πούμε ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, αφού συγκροτούνται από το κράτος και υπάρχουν και προς όφελός τους, απλά μπορούν στα πλαίσια διοικητικής αυτοτέλειας να είναι υπεύθυνα για το προσωπικό τους και την ανάπτυξη των επιχειρηματικών σχεδίων τους. Ως φορείς της συνδικαλιστικής ελευθερίας δεν νοούμε μόνον τα φυσικά πρόσωπα αλλά, καθώς αυτά συμμετέχουν σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, θα πρέπει να θεωρήσουμε και τις ίδιες τις οργανώσεις ως φορείς του εν λόγω δικαιώματος. Μάλιστα ουδόλως ενδιαφέρει αν οι οργανώσεις αυτές έχουν νομική προσωπικότητα (νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου) ή όχι. Όμως ενώ παρατηρούμε ότι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μπορούν να είναι φορείς της συνδικαλιστικής ελευθερίας, δεν μπορούμε να διαπιστώσουμε το ίδιο για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Συγκεκριμένα ακόμη και σε περιπτώσεις που η εργασιακή νομοθεσία προβλέπει τη συμμετοχή του κράτους ή των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου στις διαπραγματεύσεις για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, αυτή δεν είναι άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας αλλά άσκηση συγκεκριμένης ανατεθείσας αρμοδιότητας. Αλλά και σε αυτή την περίπτωση έχουμε και αντίθετη περίπτωση στη νομολογία.

Αν και η προστασία του περιβάλλοντος του άρθρου 24 Συντ. αποτελεί ένα πανανθρώπινο δικαίωμα, ωστόσο δεν τίθεται μόνο για τα φυσικά πρόσωπα. Μπορεί βέβαια τα νομικά πρόσωπα να αποτελούνται από φυσικά πρόσωπα και η νομοθετημένη προστασία να είναι υπέρ αυτών ουσιαστικά, αλλά ο νομοθέτης δίνει το δικαίωμα στα νομικά πρόσωπα να προσφεύγουν στη δικαιοσύνη προκειμένου να διασφαλίσουν τον περιβάλλοντα οικιστικό, φυσικό και πολιτιστικό χώρο τους. Αυτό το δικαίωμα δεν είναι μόνο αναγνωρισμένο για τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που δρουν φυσικά υπό ιδιωτικές πρωτοβουλίες, αλλά αναγνωρίζεται και για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται και η πρόσφατη νομολογία καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, κυρίως με την μορφή των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καταφεύγουν στην Ελληνική Δικαιοσύνη για να προστατεύσουν το φυσικό και οικιστικό περιβάλλον της περιοχής τους από μία αυθαίρετη και αντιπεριβαλλοντική επέμβαση. Αυτή η προστασία μπορεί ακόμη να νοηθεί και κατά του κοινού νομοθέτη που συχνά νομοθετεί χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές περιβαλλοντολογικές ανάγκες της εκάστοτε περιοχής. Παρατηρούμε λοιπόν ότι μπορεί τα φυσικά πρόσωπα να είναι οι κύριοι φορείς του δικαιώματος της περιβαλλοντικής προστασίας αλλά η καλύτερη άσκηση του εν λόγω δικαιώματος επέρχεται διά μέσω της συλλογικής ενασχόλησής τους στα πλαίσια των νομικών προσώπων είτε αυτά είναι ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου.

Επειδή το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας, δεν μπορούμε να φανταστούμε να απευθύνεται στα νομικά πρόσωπα. Και όμως τα νομικά πρόσωπα είναι όργανα και μέσα ανάπτυξεως της ανθρώπινης προσωπικότητας, εφόσον ειδικά όσον αφορά την συμμετοχή στην οικονομική ζωή, αυτή ως επί το πλείστον πραγματοποιείται μέσω των νομικών προσώπων που ασκούν εμπορικές δραστηριότητες και λιγότερο μέσω των φυσικών προσώπων. Εξάλλου όλα τα νομικά πρόσωπα παρουσιάζουν ως μετόχους ή κοινωνούς ή μέλη τους φυσικά πρόσωπα και μη αναγνωρίζοντας δε στα νομικά πρόσωπα δικαιώματα οικονομικής φύσης θα ήταν ουσιαστικά σαν να μην αναγνωρίζαμε τα ίδια δικαιώματα στα άτομα που τα αποτελούν και τα απαρτίζουν. Σ'αυτό το σημείο όμως θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αντιθέτως με τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που αποτελούν φορείς της οικονομικής ελευθερίας, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δεν είναι φορείς της οικονομικής ελευθερίας ακόμη και αν αναπτύσσουν οικονομική συναλλακτική δραστηριότητα, ακόμη και αν παρουσιάζονται σαν δημόσιες επιχειρήσεις. Αυτό βεβαίως ισχύει μόνο σε περιπτώσεις που οι δημόσιες αυτές επιχειρήσεις κατέχουν πρωτεύοντα ρόλο στην οικονομική ζωή του τόπου ή ενεργούν μονοπωλιακά. Στην αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή αυτές οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν έχουν μονοπώλιο στην αγορά και ούτε σημαντικό μερίδιο της αγοράς διεκδικούν, τότε μπορούμε να πούμε ότι τους αναγνωρίζονται τα ίδια οικονομικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται στις λοιπές ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Τέλος θα πρέπει να αναγνωρίσουμε στα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου το δικαίωμα της ελευθερίας ενώσεως. Μπορεί αρχικώς να ακούγεται παράλογο, ωστόσο με τις εξελίξεις στην εργατική νομοθεσία και στα συνδικαλιστικά όργανα δεν φαντάζει καθόλου λανθασμένο. Και τούτο διότι η εργατική και συνδικαλιστική νομοθεσία δίνει το δικαίωμα σε πολλά εργατικά ή εργοδοτικά σωματεία να συνενωθούν με άλλα που έχουν τους ίδιους σκοπούς και τις ίδιες βλέψεις προκειμένου να επιτύχουν ένα σκοπό ή ένα αποτέλεσμα πιο εύκολα. Τοιουτοτρόπως παρατηρούμε την τελευταία εικοσαετία την ένωση πολλών εργατικών ή εργοδοτικών οργανώσεων με αποτέλεσμα τη δημιουργία γιγαντωμένων εργατικών κέντρων. Όμως, ενώ για τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου εντοπίσαμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες μπορούν να τύχουν των ευεργετικών διατάξεων της προστασίας του δικαιώματος της ελεύθερης ενώσεως, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τα νομικά

πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου αναγνωρίζονται ως φορείς διοίκησης και συνεπώς η προστασία πρέπει να νοείται κατά αυτών και όχι υπέρ αυτών. Ακόμη και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν αποτελούν ενώσεις κατά το άρθρο 12 Συντάγματος, αλλά όργανα αυτοδιοίκησης κατά το 102 Συντάγματος και συνεπώς δεν μπορούν να απολαύουν την ελευθερία ενώσεως και τα παρεπόμενα από αυτή δικαιώματα του άρθρου 12.

Η)ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ύστερα από ενδελεχή μελέτη παρατηρήσαμε ότι ο εντοπισμός των φορέων κάθε συνταγματικού δικαιώματος δεν είναι τόσο εύκολος. Το Σύνταγμά μας περιέχει μεν κάποια άρθρα που έχουν σαφείς και ρητούς προσδιορισμούς των φορέων του εκάστοτε δικαιώματος, αλλά περιέχει ακόμη και άρθρα στα οποία οι φορείς δεν είναι ευκολοδιάκριτοι. Πολύ περισσότερο δε περιπλέκεται το θέμα αν αναλογιστεί κανείς ότι πλέον η Ελλάδα δεν είναι μόνη της στην παγκόσμια κοινότητα αλλά αποτελεί μέρος ευρωπαϊκών και παγκόσμιων κοινοτήτων οι οποίες έχουν δικά τους νομικά πλαίσια και θέτουν συνεχώς νέους διεθνείς κανόνες, με τα οποία η Ελλάδα πρέπει να συμβαδίζει και να συμμορφώνεται. Εκτός όμως από το συμβιβασμό με τη κοινοτική και διεθνή νομοθεσία, υπάρχουν περιπτώσεις συνταγματικών άρθρων στα οποία οι φορείς έχουν εντοπιστεί από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Τέλος δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι όποιοι και αν είναι οι φορείς των συνταγματικών δικαιωμάτων, για τον καθορισμό τους, τουλάχιστον των φυσικών προσώπων, δεν επιτρέπεται να ληφθούν υπόψη το φύλο, η φυλή, η γλώσσα, οι θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις του ατόμου. Τα φυσικά πρόσωπα λοιπόν μπορούν να κριθούν μόνο βάσει της ιθαγένειας και όχι βάσει των προαναφερθέντων παραγόντων διότι έτσι θα παραβιαζόταν ίσως η πιο σοβαρή αρχή του Ελληνικού Συντάγματος, η αρχή της ισότητας, θεμέλιος λίθος του δημοκρατικού πολιτεύματος και εγγύηση προστασίας των φορέων των συνταγματικών δικαιωμάτων, αν και η παγκοσμιοποίηση οδηγεί τις κυβερνήσεις στην προώθηση της ανατροπής κάθε είδους φυλετικών ή κοινωνικών διακρίσεων ακόμη και βάσει της ιθαγένειας.